

מקבץ הלכות לחודש ניסן ולחג הפסח

בשערי תבונה • נערכו ע"י מורנו הרב שליט"א • תשפ"ב

יא	יו"ט אחרון	ד	דיני ביעור מעשרות
יב	דיני ליל הסדר	ה	דיני חג הפסח
טז	דיני חול המועד	ח	דיני ברכת המזון בימי החג
יט	דיני ספירת העומר	ט	דיני עירוב תבשילין
כב	ביעור חמץ – הכשרת וניקיון הבית לפסח		

מאמצים מרובים הושקעו בליקוט ההלכות, יתכנו עוד דיוקי ודקדוקי הלכה, נשמח להערות והארות

◆ דיני חודש ניסן ◆

חודש ניסן

- ח. שיר של יום: "ברכי נפשי" (ק"ד).
ט. מתפללים מנחה של שבת ומזכירים בו "יעלה ויבא" ואין אומרים "צדקתך צדק".

אמירת הנשיאים

- י. החל מר"ח ניסן ראוי לומר בכל יום נשיא היום מקרבנות הנשיאים (במדבר ז); ביום א' ניסן מתחיל "ויהי ביום כלות משה", ב"ב ניסן יסיים פרשת נשא, וביום י"ג ניסן יאמר ד' פסוקים מתחילת פרשת בהעלותך (במדבר ח, א-ד), (תכט ס מ"ב ק"ח), ואומרים יה"ר הנדפס בסידורים. (בשבת אין אומרים היה"ר).

- יא. כהן ולוי לא יאמרו את נוסח ה"יהי רצון" (לוח אר"י).

ברכת האילנות

- א. הרואה אילנות מלבליים מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שְׁלֹא חָסַר בְּעוֹלָמוֹ כְּלוֹם, וּבְרָא בוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת, וְאֵילָנוֹת טוֹבוֹת לִיהֲנוֹת בָּהֶם בְּיַמֵּינוּ אָדָם.

- ב. מברכים על אילנות דווקא ולא על זרעים וירקות.
ג. תקנת הברכה היא בזמן לבלוב האילנות ופריחתם בכל חודש מחדשי השנה, ולא רק בחודש ניסן, וי"א שראוי לברך לא לפני חודש ניסן, וכן המנהג.
ד. מעיקר הדין מברכים על אילן אחד, ויש אומרים שמברכים לפחות על ב' אילנות, ואפילו שניהם ממין אחד. ויש מהדרין לברך על ב' מיני אילנות.

- א. בכל חודש ניסן אין אומרים תחנון והזכרת נשמות ובשבת אין אומרים "צדקתך צדק". אך בימות החול אומרים "א-ל ארך אפים" ו"למנצח".
ב. נוהגים שלא לאכול מצה מר"ח ניסן, אך תבשילים ועוגות המכילים מצה אינם בכלל. (באר היטב, תעא סק"ה בשם שיירי כנסת הגדולה)
ג. בערב פסח אסור מדינא לאכול מצה (רמ"א תעא). (פרטי הדינים יתבאר ב'דיני ערב פסח' - להלן עמוד ג).
ד. כשקונים בשר לפסח, לא יאמר בשר זה לפסח.

ר"ח ניסן שחל בשבת

- ה. בשנה זו ר"ח ניסן חל בשב"ק פרשת תזריע, ובקריאת התורה מוציאים שלשה ספרים:
1. בספר הראשון קוראים ו' גברי בפרשת תזריע. מניח ספר שני ומגביהים את הראשון. קוראים לשביעי בספר השני בפרשת פנחס: "וביום השבת" (במדבר כח, ט-לא). מניחים ס"ת שלישי אצל השני ואומרים ח"ק ומגביהים את השני. בספר השלישי קוראים למפטיר פרשת החודש שבפרשת בא (שמות יב, א-כ), ומפטירים בנביא "כל העם הארץ" (יחזקאל מה, טז - מו, יח).
2. אומרים "יקום פרקן". אין אומרים אב הרחמים, אשרי ומחזירין ס"ת לארה"ק, ח"ק, מוסף של שבת ור"ח - "אתה יצרת". טעה והתפלל של שבת לבד, אם נזכר קודם שעקר רגליו חוזר ל"אתה יצרת", ואם אחר שעקר רגליו חוזר לראש התפילה.

- ט. אם הבשילו הפירות כל צרכן, יברך בלא שם ומלכות. ואם באילן זה כבר גדלו הפירות אין לברך על הפרחים שבו.
- י. ברכה זו מברכים אנשים ונשים, ומצוה לחנך בה את הקטנים, אבל אין חיוב לחפש אחר אילנות לברך עליהם, ורק אם ראה נתחייב בברכה. ויש שכתבו שמצוה להשתדל לראות.
- יא. צריך שיראה את הפרחים בראיה ברורה, ולברך מיד, אבל אי"צ להסתכל באילן בשעת הברכה.
- יב. מותר לברך בשבת ויו"ט, ויש שאסרו שמא יטלטל האילנות או יאחזו הפרחים להריח בהם או יתלשם, ויכולים לברך ברכה זו אף בלילה, ואין מברכין עליה שהחיינו.
- יג. יש להמנע מלברך על אילנות שנעשה בהם חשב איסור כלאים, ערלה, שביעית, וגזל.

- ומצוה מן המובחר לברך על אילנות שבפרדסים ובגינות, שמברך אז על ריבוי אילנות.
- ה. מותר לברך גם מתוך הבית כשרואה הפרחים שבאילן דרך החלון, ובשעת הדחק מברך אפילו שאינו רואה עיקר האילן אלא רק את הענף, ובלבד שיהא הענף מחובר לקרקע.
- ו. מברכים על אילנות שנותנים פרי הראויים לאכילת אדם. ודוקא על פרחים שעשויים להצמיח פרי, ואפילו על פרח אחד.
- ז. אם נפל הפרח ונתגלה תחילת גידול הפרי, נחלקו הפוסקים אם יכול לברך, ולדינא הסכימו הפוסקים שכל זמן שהפרי בוסר ואינו ראוי לאכילה יכול לברך.
- ח. אם כבר ראה אילנות ולא בירך עליהם, נחלקו הפוסקים אם יכול לברך, והמנהג לברך, אא"כ כבר התחילו הפירות לגדול (ואפילו טרם הבשילו לגמרי).

שבת הגדול

- הגדול, אלא רק ממנחה של שבת יו"ט ראשון (קנה בושם).
- ה. משבת זו פוסקים מלומר 'ברכי נפשי' במנחה של שבת.
- ו. במוצש"ק אין אומרים 'ויהי נועם'. ויש מקומות שאומרים ע"פ המ"ב (סי' רצ"ה) וכן נהג החזו"א (אורחות רבינו).
- ז. אומרים "ויתן לך" (לוח א"י).

- א. מפטירין "וערבה" (מלאכי ג, ד-כד).
- ב. יש נוהגים לומר במנחה "הגדה של פסח" מתחילת "עבדים היינו" עד "לכפר על כל עונותינו" (אולם בבה"ל מביא את דעת הגר"א שלא נהג לומר את ההגדה בשבת הגדול, סי' ת"ל).
- ג. נוהגים שהרבנים דורשים בשבת זו, ועיקר דרשתם תהיה להורות את העם הלכות הפסח.
- ד. במנחה קוראים בפרשת אחרי מות. ולא יתחיל שמו"ת לפרשת אחרי מות ממנחה של שבת

ערב פסח

- על הביטול ושריפת החמץ שלמחרת
- ג. לאחר הבדיקה יבטל כל החמץ שלא ידוע לו, למעט מה שרוצה לאכול ביום שישי ומה שרוצה לשרוף, אותו ישים במקום מוצנע.
- ד. שכח לבדוק בליל שישי, בודק ביום עם ברכה וישרפנו מיד.
- ה. חמץ שנמצא בשבת או ביו"ט - הוא מוקצה, וכפה עליו כלי וישרפנו במוצאי שבת/יו"ט.
- ו. סוף זמן קידוש לבנה בליל ו' (לוח אר"י).

תענית בכורות

- ז. בשחרית בערב פסח אין אומרים "מזמור לתודה"

תזכורת: מכירת חמץ

בדיקת חמץ

- א. אסור לאכול קודם הבדיקה - אבל יכול לאכול אכילת עראי פת פחות מכביצה ופירות. וכן אסור להתחיל ללמוד שאר עניינים (חוץ מעניני הפסח) ולעשות מלאכה חצי שעה לפני תחילת הלילה עד לאחר הבדיקה. וכשהגיע הזמן לא יתעכב גם בזה.
- ב. בודקין את החמץ בליל שישי י"ד בניסן, ומברך "על בעור חמץ" ויכוון:
- על הבדיקה ועל הביטול שבלילה

רְאִיתִיו, שְׁבַעֲרַתִּי אוֹתוֹ אוֹ שְׁלֹא בַעֲרַתִּי אוֹתוֹ, יִתְבַטֵּל וַיְהִי הַפֶּקֶר כַּעֲפֹר הָאָרֶץ.

- י. המגעיל כלים לפסח לכתחילה יגעיל לפני שעה חמישית בערב החג.
- יט. יזכור לסמן את המקומות הנמכרים לפני שעת המכירה.
- יז. אסור להסתפר בערב החג אחרי חצות (12:37), ויש להזהיר את בני הבית על זה.
- יח. לכתחילה יש לגזוז את הציפורנים לפני חצות.
- יח. לכבוד הרגל מצוה על כל אדם לטהר עצמו, גם מי שאינו רגיל לטבול בכל ערב שבת [וראוי לטבול לאחר חצות], (תע"א מ"ב סק"ב).
- יט. אסור לעשות מלאכות או למכור בחנות מחצות היום כדיני חול המועד.

אכילת מצה בערב פסח

- כ. מעמוד השחר של ערב פסח אסור מן הדין לאכול מצה.
- כא. עוגה שמעורב בה קמח מצה, יש מתירים ויש אוסרים.
- כב. יש מחמירים שלא לאכול מצה מבושלת או מטוגנת, אבל מותר לאכול קניידל"ך ותבשילים שמעורב בהם קמח מצה עד שעה עשירית (15:53), שמאותה שעה אסור לאכול דברים שעיקרם ממיני דגן מפני שמשביעים, ולא יוכל לאכול בלילה מצה לתאבון (תמ"ד ס"ק ח), ומדברי הגר"א משמע שאסור לאכול מיני דגן אפילו לפני שעה עשירית.
- כג. אפילו פירות וירקות לא ימלא כריסו מהם וכן לא ישתה יין אפילו מעט.
- כד. אחר תפילת המנחה נכון שיתעסק בדיני קרבן פסח, ויחשב לו כאילו קיימה בפועל.

ו"למנצח".

- פ. בכורים, ואבות לבנים בכורים קטנים (שמלאו להם ל' יום) שאינם בני מצווה, מתענים ביום ששי י"ד בניסן (מסכת סופרים), זכר להצלתם ממכת בכורות במצרים (טור תע). גם במצרים הבכורים צמו ועושים זכר לזה. (חת"ס).
- ט. כיום המנהג לפטור הבכורים בהשתתפות בסיום מסכת (תע מ"ב ס"ק י'), ויאכל בשעת הסיום ככותבת או ישתה מלא לוגמיו.
- י. בשעת הדחק ניתן לשמוע סיום מסכת בטלפון (הגרשז"א, מעדני שלמה). או לסיים ספר מהנ"ך בהבנה. (שם, בשם מנחת פתים יו"ד רמו ע"פ פנ"י ברכות יז).

סוף זמן אכילת חמץ: 9:58

- יא. אחר שסיים לאכול את החמץ ינער את בגדיו היטב מכל חשש חמץ וישטוף את פיו היטב במברשת שינים וכה"ג.

סוף זמן ביעור וביטול חמץ: 11:19

- יב. עד אז יש לבטל את החמץ, ואם נותר חמץ אסור בהנאה, ויקרא לאשתו ולבני ביתו שיאמרו גם הם את הביטול:

כָּל חֲמִירָא וְחֲמִיעָא דְאֵכָא בְּרִשׁוּתִי, דְחִזְתָּהּ וְדָלָא חִזְתָּהּ, דְחֲמַתָּה וְדָלָא חֲמַתָּה, דְבַעַרְתָּהּ וְדָלָא בַעַרְתָּהּ, לְבַטַּל וְלֵהוּי הַפֶּקֶר כַּעֲפֹרָא דְאֲרָעָא

- יג. אם אינו מבין ארמית, יאמר הביטול בלשון שמבין: כָּל חֲמִץ וְשֹׂאֵר שְׁיֵישׁ בְּרִשׁוּתִי, שְׂרְאִיתִיו וְשֹׂאֵר

תזכורות נחוצות לערב החג

שהופרש מהם חלה, יש שהתירו להפריש חלה בליל פסח מן המצות שבידו, ויעשה שאלת חכם.

תזכורות להכנה בערב שבת

- ג. יש לכוון שעון שבת לליל הסדר - לפי שעון קיץ - שיכבה בשעה מאוחרת יותר.
- ד. העושים עירוב חצרות בכל שנה בערב פסח, עליהם לעשותו בערב החג עם מצה.
- ה. מרור: ישטוף את עלי החסה קודם החג. (מומלץ

הפרשת תרומות מעשרות וחלה בערב החג

- א. אסור להפריש תרומות ומעשרות וחלה בשבת ויו"ט, ולכן יזהר שלא לשכוח להפריש תרומות מעשרות וחלה מהמצות של פסח, וכדאי לעשות תנאי להפרשה בערב החג בכדי שיוכל להפריש בשבת ויו"ט.
- ב. אם שכח להפריש חלה מהמצות של פסח לפני החג, ואין לו אפשרות להשיג כלל מצות אחרות

מ"ב ס"ק כ"א). ואם נתן לתוכו שני שלישי מלח, אסור לעשות ממנו אפילו מעט (שכא ס"ב).

- י. פקקים: יזכור לפתוח בערב החג את כל הבקבוקים הנצרכים לחג, בפרט פקקי בקבוקי יין ומיץ ענבים העשויים ממתכת. אם לא הכין, בפקקים ממתכת - יעשה נקב להשחית את הפקק קודם הפתיחה, ועדיף לעשות חור גדול הראוי למזוג דרכו.
- יא. יש לפתוח את כל השקיות הנצרכים לו ביו"ט, כגון חלב, כלים חד פעמיים ומאכלים, וכן מאכלי תינוקות ונייר טואלט וטישו.

לייבש היטב את העלים, בכדי שלא יהיו כמושים).

1. האוכל "חריין" (תמכא) למרור, ירסק לפני החג, וכדי שלא יופג טעם המרירות, ישים בכלי אטום ויפתח את המכסה קודם קידוש שלא יהיה חריף ביותר.
2. זרוע וביצה יצלה אותם בערב החג.
3. חרוסת: יכין בערב החג. (אם לא הספיק, יכין בלילה עם שינוי בלישה המוזכרים בהל' שבת שכא טז, ובמ"ב ס"ק סח, ובשעה"צ ס"ק פו, תע"ג מ"ב ס"ק מח).
10. מי מלח: יכין בערב החג. ואם לא הספיק, מותר בליל יו"ט להכין רק מעט הנצרך לו ולב"ב. (תע"ג

◆ דיני ביעור מעשרות ◆

- ד. השנה שהיא שנת השמיטה צריכים לבער את מה שיש בידו מפירות השנים הרביעית החמישית והששית לשמיטה. ולכן אם יש לו פירות מהשנה הששית, או שימורים מפירות וירקות אלו, או מטבעות שיש בהם מעשר שני מפירות אלו צריכים לבער את המעשרות שלהם. [אבל דברים שחיובם חל בשנה זו, כמו עיסה שנילושה בשנה זאת לא חל עליהם חיוב הביעור וא"צ להפריש את ה"חלה" ממנה לפני יו"ט של פסח. ויש שכתבו שבמצה ומאפים כל הנתחייב בחלה לפני הביעור חייב לבערו בשנה זו. וחיוב ביעור בחלה הוא דוקא שעשאה מתבואה שהביאה שלישי לפני ר"ה של השביעית, אבל אם הביאה שלישי לאחר ר"ה א"צ לבערה כעת].

- ה. ומי שיש לו הרבה פירות בקופסאות שימורים סגורים, ואין יכול לפותחן ולעשר שלא יתקלקלו, וגם אין יכול לעשר עליהן ממקום אחר יפקירם לפני זמן הביעור ולא יזכה בהן כלל עד שירצה לאוכלן ואז יעשרם (דרך אמונה בשם החזו"א).

1. מי שיש לו הרבה מטבעות קטנים של מעשר [באופן שלא חילל כבר מטבעות גדולים על פרוטות אלו, דאין מחללים אותו דמי מע"ש פעם שניה על אותו סוג מטבע] [כגון מטבע של חמשה שקלים על מטבע של חמשה שקלים], יחלל כעת את כל הצריך חילול על פרוטה אחת ויאבדנה ע"י שיקצצנה וישליכנה לנהר, ואם זורקה לים הגדול א"צ לקוצצה [ויש מחמירים שגם בזה לקוצצה תחילה

- א. בחג הפסח של השנה הרביעית ובשנה השביעית לשמיטה, חייב לבער את כל המעשרות הנמצאים ברשותו. בשנה רביעית מבער פירות של שנים א' ב' וג', ובשנה שביעית מבער פירות של שנים ד' ה' וו'. (גם נשים חייבות בביעור אע"פ שהוא מ"ע שהזמן גרמא, שזהו פרט ממצות תרו"מ שגם נשים חייבות בהן).
- ב. יש אומרים שזמן הביעור הוא בעיו"ט הראשון, ויש אומרים שבעיו"ט האחרון. ולכן נוהגים לעשות את הביעור בערב יו"ט הראשון, ואם יש לו עוד מה לבער בחול המועד יעשה שנית את הביעור בעיו"ט האחרון של פסח.
- ג. ביעור מעשרות יש בו ג' עניינים:

1. אם לא הפריש אחד מהמתנות שחייב להפרישם צריך להפרישם עתה, וזה נוהג בכל המתנות שמחוייבים בהם.
2. שלא יישאר אצלו מתנות שלא נתנן לבעליהם, כגון תרומה, או תרומת מעשר, [שלא השליכם בקדושה לאיבוד], או מעשר ראשון, או מעשר עני שלא נתנם לבעליהם.
3. לאבד את המטבעות שחילל עליהן מעשר שני ודאי, או ספק מעשר שני, כולל פרוטה חמורה. וה"ה אם יש לו פירות נטע רבעי, או כסף חילוליהן. וכן להפריש חלה מכל המאפים שיש לו, ו"הפרשת חלה" שהפריש ולא ביערה צריך לבערה. [אבל העני והכהן אינם חייבים לאכלן בזמן הביעור ויכולים להשאירם ולאכלם כשירצו].

ולעשר לא חמיר מדמאי לענין זה ואין צריכים לבערן. אבל מרבנות רגילה הרי זה ספק טבל וצריכים לבער את המעשרות.

ז. עבר ולא ביער, אין הפירות נאסרים והרי הם במצות ביעור כל יום. ואם קנה פירות שעבר עליהם זמן הביעור ולא נתבערו [כגון שקנה מצות משנה שעברה ולא הפרישו מהם חלה], חייב לקיים בהם מצות ביעור באותו יום שלקחן, עד שקיעת החמה.

ט. נחלקו הראשונים האם גם כיום שייכת מצוה להתוודות לפני ה' אחר ביעור המעשרות בשעת המנחה של ערב יו"ט האחרון של פסח.

(דרך אמונה בשם החזו"א). ויש אומרים שעדיף לחלל אז את כל המטבעות על פרי שלא הוכשר לקבל טומאה, ולאבד את הפרי. ויש מהדרים לחלל על פרי טהור ופרוטה אחת, ולאבד את שניהם.

ז. מעשר שני של דמאי אין לו ביעור, [וי"א שתרומת מעשר של דמאי צריך לבער]. אבל ספק טבל צריכים לבער [אע"פ שאחרי שיפריש ויעשר לא יתחייב לתת את המתנות משום דהמוציא מחבירו עליו הראיה, מ"מ חייב להפריש פירות שיש בהם מעשר שני כדי לאבד את המעשר שני]. ובמקום שיש השגחה מעולה על המעשרות שאפשר לסמוך על זה מדינא אלא שמחמירים לחזור

♦ דיני חג הפסח ♦

דיני ליל פסח

ואמונה" ו"אתה בחרתנו" וברכת "אתה בחרתנו" ו"יעלה ויבוא" שיאמר בשברון לב מאד ובכוונה עצומה במחשבתו להבורא יתברך שמו שירחם עלינו ויזכור אותנו בחג הקדוש הזה, (יסושה"ע סופ"ד ורפ"ה).

ה. מתפללים ערבית ותפילת לחש של יום טוב ומזכירים שבת.

ו. טעה והזכיר רק שבת או רק יו"ט, חוזר ומתפלל כתיקונה. אם הזכיר שבת ויו"ט (אפילו בייעלה ויבוא) וחתם רק באחד מהם, יצא.

ז. אומרים "ויכולו" ואין אומרים ברכת 'מעין שבע'.

ח. אומרים הלל שלם בברכה. (שו"ע תפז ד). ויש שאינם אומרים הלל בלילה בבית הכנסת (רמ"א שם).

ט. ונהגו ירושלים שגם יחיד וגם נשים אומרים הלל שלם אחר תפלת מעריב עם ברכה.

א. בהדלקת נרות שבת ויו"ט תברך האשה לאחר הדלקת הנרות "להדליק נר של שבת ויו"ט" ו"שהחיינו", ויכולה לענות אמן על ברכת שהחיינו שתשמע שוב בקידוש מעורך הסדר, ולכוון בברכת "שהחיינו" שבקידוש על שאר מצוות הלילה (גברים המדליקים נרות יו"ט לא יברכו "שהחיינו" בהדלקת נרות).

תפילת ערבית

ב. יש לקבל תוספת שבת ויו"ט, ולקיים מצות שמחת יו"ט שמתחילה בבין השמשות וממשיכה בכל רגע מימי החג והמועד. (שיהיה מרוצה ושמח במועד. הגרנ"ק).

ג. אומרים "מזמור שיר ליום השבת", ואין אומרים 'לכו נרננה' ו'במה מדליקין'.

ד. יתפלל בשמחה עצומה, בפרט בברכות "אמת

תפילות החג

ג. בברכת "על המחיה" אומרים כל ימי החג "ושמחנו" (וי"א וזכרנו לטובה) ביום חג המצות הזה", ובשבת גם "ורצה והחליצנו ביום השבת הזה".

תפילת שחרית

ד. בכל ימי החג - אין אומרין באיזהו מקומן 'יה"ר

ראוי להזכיר לבני הבית:

א. בכל תפילות החג מוסיפים "יעלה ויבוא" - כל ימי החג [לעיכובא!]. (פרטי הדינים בהמשך).

ב. בברכת המזון אומרים "יעלה ויבוא" כל ימי החג. (פרטי הדינים בהמשך).

החל מתפילת מוסף ביו"ט ראשון
פוסקים מלומר "משיב הרוח"
ומתחילים לומר "מוריד הטל"

10. גם המתפלל ביחידות יכול לומר תפלת טל, ולאחר שהש"ץ אמר תפילת טל יאמר "מוריד הטל". וגם אם מקדים להתפלל עם הנץ החמה, יכול לסמוך על השעה שהציבור מתפללים מוסף. אולם אשה תתחיל לומר "מוריד הטל" בשעה שבעלה מתחיל, ובמקום ספק תאמר "מוריד הטל" ולא "מוריד הגשם".

טעה ואמר "משיב הרוח ומוריד הגשם" במקום "מוריד הטל":

10. אם אמר "משיב הרוח" בלבד, בלי "מוריד הגשם", יסיים "ומוריד הטל" וממשיך.
11. אמר מוריד הגשם ונזכר - בין תוך כדי דיבור, ובין לאחר כדי דיבור - חוזר לתחילת הברכה (לפי הגר"א יש לחזור לתחילת התפילה. קי"ד סע' ד בה"ל ד"ה וחוזר). תיקן, ולא חזר לתחילת הברכה אלא ל"מוריד הטל" והמשיך עד לאחר אמירת השם של חתימת הברכה, יצא בדיעבד. (קי"ד).
12. נזכר מיד לאחר הזכרת "השם" של סיום הברכה, יסיים "למדני חקיך" וחוזר ל"אתה גבור". (קי"ד סע' ד מ"ב ס"ק כ').
13. נזכר לאחר הזכרת השם, חוזר לראש התפילה. (וא"צ לומר 'ה' שפתי תפתח').

כאילו הקרבתי תודה', וכן בחול המועד א"א 'מזמור לתודה' ולא 'למנצח'.
ה. מתפללים תפילת לחש של יום טוב ומוסיפים של שבת. אומרים הלל שלם.
1. קורין מגילת "שיר השירים" ומברכים "על מקרא מגילה" ו"שהחינו" (יחיד הקורא אינו מברך), ואומרים קדיש שלם.
2. מוציאים שני ספרי תורה ומפני שבת אין אומרים "ג מידות".
3. קוראים בפרשת בא "משכו" (שמות יב, כ"א) ומפטירין "בעת ההיא" (יהושע ה, ב).
4. בברכת ההפטרה מזכירים שבת ויום טוב.
1. אומרים "יקום פורקן" [ואין אומרים "י-ה א-לי"]. "אשרי", ומכניסים את הס"ת להיכל.

תפילת מוסף

1. פותחין את ארון הקודש, ואומרים "תפילת טל". ח"ק.
2. מתפללים תפילת לחש של יום טוב ומוסיפים בו של שבת.
3. אם יש כהן - ואפילו רק אחד, אומרים "ותערב" לפני "ותחזינה עינינו".
4. ביו"ט שחל בשבת, אין הכהנים מאריכים בניגון במילת "שלום" משום שאין לציבור לבקש בקשות בשבת.

בכל מקום בו צריך לחזור כפי הדין - גם שליח ציבור בחזרת הש"ץ צריך לחזור. ויש להיזהר שמצוי שמחמת אימתא דציבורא וגערת הציבור, מתקנים עצמם מיד ואינם חוזרים לתחילת הברכה.

לקידוש במקום סעודה

1. מוסיפים בקידוש היום "אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם".

2. שיר של יום תהילים צד, "מזמור שיר ליום השבת".

קידוש היום

חלק גדול מהעוגות ברכתן שהכל ולא מהני

מוצאי שבת ויום טוב וחול-המועד

א. שכח "אתה חוננתנו": אם נזכר קודם שהזכיר "השם" בחתימת הברכה, חוזר ל"אתה חוננתנו", ולאחר מכן, אינו חוזר.

טעה ואמר "ותן טל ומטר" במקום "ותן ברכה":

ב. נזכר מיד - בין תוך כדי דיבור, ובין לאחר כדי דיבור

מתחילים לספור "ספירת העומר"

תוספות בתפלת מעריב:

1. "אתה חוננתנו" (טעה - אינו חוזר).
2. "מוריד הטל". 3. "ותן ברכה". 4. "יעלה ויבא" (בכולם אם טעה חוזר).

דיני חזרה אלו נוהגים כנ"ל גם בשליח ציבור

יא. היה מתפלל מוסף ובאמצע ג' ראשונות נזכר שלא אמר "יעלה ויבוא" בתפילת שחרית, יסיים התפילה בשל שחרית, ואח"כ יתפלל מוסף (תכ"ב מ"ב ס"ק ד).

יב. אם סיים תפילת מוסף, יחזור ויתפלל שחרית אחרי תפילת מוסף (ולכתחילה יעשה תנאי שאם אינו חייב הרי זה נדבה).

מלוה מלכה

יג. לכתחילה יטול ידיו למלוה מלכה גם משום מצות מלוה מלכה וגם כדי לקיים ענין שתי סעודות בכל יום של חול המועד.

סעודת אסתר

יד. כתבו הספרים טוב לעשות סעודה ביום א' דחווה"מ, או להוסיף איזה דבר בסעודה לזכר סעודת אסתר שביום ההוא נתלה המן (של"ה מגילה עמוד הצדקה רס"א, תצ"ב מ"ב ס"ק א).

סדר אמירה הלל וקריאת התורה בחול המועד

טו. בכל ימי חול המועד אומרים חצי הלל ומוציאין שני ספרי תורה. בראשון קוראים ג' קרואים ע"פ הטבלה הסמוכה, ובשני קוראים לרביעי "והקרבתם". אומרים חצי קדיש, אשרי, ובא לציון, ח"ק, מוסף.

- חוזר לתחילת הברכה. לא חוזר לתחילת הברכה אלא ל"ותן ברכה" והמשיך עד לאחר אמירת השם של חתימת הברכה, יצא בדיעבד - אפילו לאחר כדי דיבור. (ק"י"ז סע' ג' בה"ל ד"ה אם שאל).

ג. נזכר מיד, לאחר הזכרת "השם" של סיום הברכה, יסיים "למדני חקיך". וחוזר לברך עלינו.

ד. נזכר לאחר מכן, כל שלא אמר "יהיו לרצון" [לנוהגים לומר פעמיים, עד השני (ק"י"ז מ"ב ס"ק יח)], חוזר ל"ברך עלינו". (ק"י"ז מ"ב ס"ק יח)

ה. נזכר אחרי שאמר "יהיו לרצון" [כנ"ל], חוזר לתחילת התפילה ומתחיל 'ה' שפתי יפתח' וכו'.

שכח "יעלה ויבוא"

בחוה"מ גם בלילה

(ת"צ ותכ"ב ס"ק ה)

1. נזכר לפני שהזכיר "השם" בחתימת הברכה, אומר "יעלה ויבוא" וממשיך "ותחזינה".

2. נזכר כשהזכיר "השם" יסיים "למדני חקיך", ואומר "יעלה ויבוא" וממשיך "ותחזינה".

3. נזכר כשאמר תיבת "המחזיר", מסיים החתימה ואומר "יעלה ויבוא" וממשיך "מודים", וכן הוא כשנזכר לפני שאמר תיבת "מודים".

4. נזכר כשהתחיל תיבת "מודים" עד "יהיו לרצון" [לנוהגים לומר פעמיים, עד השני (ק"י"ז מ"ב ס"ק יח)], יפסיק ויחזור לתחילת "רצה".

5. נזכר אחרי שאמר "יהיו לרצון" [כנ"ל], חוזר לתחילת שמו"ע. (ק"י"ז מ"ב ס"ק יח)

סדר קריאת התורה בחול המועד

א' דחווה"מ, ט"ז ניסן	ב' דחווה"מ, י"ז ניסן	ג' דחווה"מ, י"ח ניסן	ד' דחווה"מ, י"ט ניסן	ה דחווה"מ, כ' ניסן
"שור או כשב" ויקרא כב, כו (פר' אמור)	"קדש לי" שמות יג, א (פר' בא)	"אם כסף תלוה" שמות כב, כד (פר' משפטים)	"פסל לך" שמות לד, א (פר' כי תשא)	"במדבר סיני" במדבר ט, א (פר' בהעלותך)

סדר "שיר של יום" לדעת הגר"א

"בצאת ישראל" תהלים קיד (מופיע בהלל)	"מזמור לאסף" האזינה" תהלים עח	"למנצח אל" שושנים" תהלים פ	"הודו לה' קראו" בשמו" תהלים קה	"הללויה הללו את" שם ה" תהלים קלה (מופיע בפס"ד של שבת)
---	-------------------------------------	----------------------------------	--------------------------------------	---

◆ דיני ברכת המזון בימי החג ◆

יו"ט ראשון שחל בשבת

בסעודה שלישית או בחול המועד:

- ח. נזכר קודם שהזכיר "השם" בחתימת הברכה - חוזר ל"יעלה ויבוא".
- ט. נזכר כשהזכיר "השם" בחתימת הברכה יסיים "למדני חקיך" (כדי שלא לברך ברכה מיותרת), וחוזר ל"יעלה ויבוא". (קפח ומ"ב כב ושעה"צ יח).
- י. אם אמר "בונה" בחתימת הברכה, יסיים את הברכה ואח"כ יאמר:
- יא. אם שכח רק "רצה" יאמר:

"ברוך אתה ה', אלקינו מלך העולם, אשר נתן שבתות למנוחה לעמו ישראל, באהבה, לאות ולברית. (ולא חותם בברכה)

יב. אם שכח רק "יעלה ויבוא" יאמר:

"ברוך אתה ה', אלקינו מלך העולם, אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה את יום חג המצות הזה" (ולא חותם בברכה)

(קפח ומ"ב ס"ק כב ושעה"צ ס"ק יח).
ואם שכח שניהם, יאמר:

"ברוך אתה ה', אלקינו מלך העולם, אשר נתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה, לאות ולברית, וימים טובים לששון ולשמחה, את יום חג המצות הזה. (ולא חותם בברכה)

- יג. אם אמר "ברוך אתה" של ברכת הא-ל, יסיים את הברכה המיוחדת. אבל אם אמר "ברוך אתה ה'" או שאינו יודע את הברכה המיוחדת, אינו חוזר וממשיך ברכת המזון. (קפח מ"ב כג בשם הח"א וע' בה"ל; שיח מרדכי פ' י"ב הערה ט').

**יו"ט אחרון בשתי הסעודות הראשונות,
אם שכח "יעלה ויבוא" בברכת המזון:**

- יד. נזכר קודם שהזכיר "השם" בחתימת הברכה - חוזר ל"יעלה ויבוא".

שכח "רצה" או "יעלה ויבוא" בברכת המזון

בשתי הסעודות הראשונות:

- א. נזכר קודם שהזכיר "השם" בחתימת הברכה - חוזר למקום ששכח.
- ב. נזכר כשהזכיר "השם" בחתימת הברכה - יסיים "למדני חקיך", וחוזר למקום ששכח. (קפח, ומ"ב ס"ק כב, ושעה"צ ס"ק יח).
- ג. אם אמר "בונה" בחתימת הברכה, יסיים את הברכה.
- ד. אם שכח רק "רצה" יאמר:

"ברוך אתה ה', אלקינו מלך העולם, אשר נתן שבתות למנוחה לעמו ישראל, באהבה, לאות ולברית. ברוך אתה ה', מקדש השבת."

ה. ואם שכח רק "יעלה ויבוא":

"ברוך אתה ה', אלקינו מלך העולם, אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה את יום חג המצות הזה; ברוך אתה ה', מקדש ישראל והזמנים."

ו. אם שכח גם "רצה" וגם "יעלה ויבוא" אומר:

"ברוך אתה ה', אלקינו מלך העולם, אשר נתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה, לאות ולברית, וימים טובים לששון ולשמחה, את יום חג המצות הזה; ברוך אתה ה', מקדש השבת וישראל והזמנים."

- ז. אם אמר "ברוך אתה ה' אלקנו מלך העולם" של ברכת הא-ל, יסיים את הברכה המיוחדת. אבל אם אמר "הא-ל", או שאינו יודע את הברכה המיוחדת, חוזר לתחילת ברכת המזון. (קפח מ"ב כג בשם הח"א וע' בה"ל).

יז. אם אמר "ברוך אתה ה' אלקנו מלך העולם" של ברכת הא-ל, יסיים את הברכה המיוחדת. אבל אם אמר "הא-ל", או שאינו יודע את הברכה המיוחדת, חוזר לתחילת ברכת המזון. (קפח מ"ב כג בשם הח"א וע' בה"ל). ואשה תהיה זהירה בזה יותר מאיש.

יזהרו הנשים ביותר שלא לשכוח, הואיל ויש שהסתפקו האם נשים ששכחו "יעלה ויבא" בחג חייבות לחזור.

10. נזכר כשהזכיר "השם" בחתימת הברכה - יסיים "למדני חקיך", וחוזר ל"יעלה ויבוא". (קפח, ומ"ב ס"ק כב, ושעה"צ ס"ק יח).

10. אם אמר "בונה" בחתימת הברכה, יסיים את הברכה ואח"כ יאמר:

"בְרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר נָתַן יָמִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְשִׁשְׁוֹן וּלְשִׁמְחָה אֶת יוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה; בְרוּךְ אַתָּה ה', מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְמִינֵם."

♦ דיני עירוב תבשילין ♦

אדם נטפלים הם לעירובו שלו, וכן שני בעלי בתים הסמוכים על שלחן אחד לא יערב אלא רק אחד מהם. אבל אם כל אחד מבשל משלו אף שדרים בבית אחד צריך כל אחד לערב בפני עצמו או שימנה חבירו לשליח ויזכה לו.

1. נחלקו הפוסקים לענין בנים או בנות הנשואים הבאים לבית הוריהם בחג וירצו לבשל בעצמם (דייסא לתינוק וכדומה), או להדליק נרות לשבת האם הם נטפלים לבעל הבית או שחייבים בעירוב לעצמן. המנהג שבעל הבית מניח לבדו והכל יוצאים בזה, ומ"מ יש מחמירים לבקש מבעל הבית שיזכה להם ע"י אחר חלק בעירוב ויכוון בהנחת העירוב גם בשבילם, וכדין שלוחו של אדם כמותו, או יניחו עירוב תבשילין בלא ברכה.

2. נחלקו הפוסקים אם עניני הכנה בלי מלאכה, כגון קיפול טלית חדשה וכו' וסידור הבית צריכים עירוב או לא.

3. יכול אדם לערב לאחרים בעירובו שמניח בשביל עצמו, וצריך תחילה לזכות להם את העירוב על ידי אחר, ויאמר "עירוב זה יהיה על כל הדרים בעיר הזאת", או על פלוני מסויים הדר בעיר הזאת. ואם לא מוצא אחר שיזכה להם יכול לזכות להם אפילו ע"י בנו ובתו הגדולים אפילו הם סמוכים על שולחנו, וכן ע"י אשתו. אבל אינו יכול לכתחילה לזכות להם ע"י בנו ובתו הקטנים אפילו אינם סמוכים על שולחנו דידי כידם, ובדיעבד גם בהם מהני. וכן לא יזכה לכתחילה ע"י קטן שאינו בנו.

א. יום טוב שחל להיות בערב שבת אסור לבשל לצורך השבת בסיר נפרד, אא"כ עשה "עירוב תבשילין", שע"י העירוב נעשה כאילו התחיל כבר לבשל מערב יום טוב לשבת וכעת מסיים. זהו לשון 'עירוב' - שהוא מערב צרכי שבת עם צרכי יו"ט; שמערב תבשילי השבת - אלה שהוכנו קודם יו"ט - עם אלה שמכין ביו"ט, להורות שבישולו ביו"ט הוא רק גמר הבישול ולא התחלתו. ומזה ילמדו ויאמרו "ומה אם מיו"ט לשבת אין מבשלים ק"ו שלא נבוא לבשל מיום טוב לחול".

ב. עירוב זה מותר להניחו אפילו לאחר השקיעה בערב יום טוב כל זמן שלא נעשה עדיין ודאי לילה, ואם כבר קיבל עליו יום טוב כגון שאמר "ברכו" אסור להניח עירוב תבשילין.

ג. עירוב זה עושין בלחם, לכתחילה בשיעור כביצה [כמו מצה שלימה], ותבשיל בשיעור כזית, ואם עשאו בתבשיל לבד מותר. וצריך שיהיה התבשיל דבר שראוי ללפת בו את הפת, כגון בשר, דגים או ביצים, אבל לא דיסא ושאר דברים שאין דרך ללפת בהם את הפת. ונהגו לעשותו בביצה ומצה שאינם מתקלקלים גם אם ישארו מערב יו"ט עד שבת. ויש אומרים שכיום שיש אמצעי קירור נכון ליקח מנה חשובה של בשר או דגים משום הידור מצוה.

ד. מצוה מן המובחר לקחת מתבשיל שבישלוהו בערב יו"ט בכוונה לצורך עירוב תבשילין, ולפחות לצורך שבת, ולא ממה שהתבשל כמה ימים קודם יו"ט.

ה. מצוה על כל אדם לערב, ומ"מ אשתו ובני ביתו של

נעשים ביו"ט ורק מדרבנן אסרו שמא ילמד מבישול ליו"ט להתיר בישול לצורך חול וע"י העירוב לא חששו לדבר זה.

טו. התבשיל והפת צריכים להיות קיימים עד שעה שיגמור לבשל לאפות ולהדליק את הנרות בערב שבת. אם נאבד העירוב או נאכל קודם שהתחיל לבשל אינו יכול לבשל אא"כ נשתייר בו שיעור כזית, ומ"מ אותו תבשיל שהתחיל לבשלו יכול לסיימו. אמנם, הפת אינה מעכבת את הבישול, ואם נאבדה רק הפת והתבשיל קיים מותר לאפות, לבשל ולהדליק.

יז. לאחר שהכין כל צרכי השבת יכול לאכול את העירוב ומצוה להניחו ללחם משנה.

יח. מי שלא הניח עירוב תבשילין אסור לו לבשל ולאפות ואפילו להדליק נרות לשבת. ורק נר אחד מותר לו להדליק כדי שלא יישב בחושך. וכשם שהוא אסור לבשל לעצמו כך אחרים אסורים לבשל לו ממאכליו. אבל יכולים לבשל לו ממאכליהם הואיל ומאכלים אלו ראויים להם באכילה ע"י העירוב שהניחו הם בעצמם.

יט. עירוב תבשילין אינו מתיר אלא הכנת צרכי הסעודה ולכן אף מי שהניח עירובי תבשילין לא יעשה ביו"ט עירובי תחומין ועירובי חצרות על סמך עירובי התבשילים. אבל נוהגים שכל צרכי האדם מותרים ע"י עירוב התבשילים ולכן מותר לקפל בגדים שאין בהם חשש כיבוס מיו"ט לשבת ע"י עירוב תבשילין. (וי"א שדברים אלו אינם צריכים עירוב תבשילין).

כ. אם סיימו לבשל את כל המאכלים לשבת לפני כניסת החג, ראוי לכתחילה שיבשלו איזה דבר או יוסיפו כוס מים לתבשיל בחג לצורך שבת כדי שלא יהא חשש שברכת עירוב תבשילין תהא לבטלה. (לעשות הכנה לחג או שאר דברים מדרבנן ספק הוא).

כא. אם רוצים להוציא ביו"ט דבר מאכל מבושל מהמקפיא לצורך שבת, והוא דבר הנצרך, מותר לעשות כן, בתנאי שיהיה ראוי לאכילה ביו"ט.

כב. במקרה בו מעוניינים להפשיר מאכלים מוכנים לשבת, יכול לשים אותם יחד בשקית עם דבר חשוב שרוצה וראוי לאכול ביו"ט, ויהיה מותר להוציא הכל יחד בטרחא אחת (תק"ג).

טו. צריך הזוכה להגביה את העירוב מהמקום שבו הוא מונח בגובה טפח, ולזכותו לאחרים, ואח"כ המערב חוזר ונוטלו מן המזכה ומברך:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל מִצְוֹת עָרוֹב

י. ויאמר:

בְּהָרִין עָרוֹבָא יְהֵא שְׂרָא לְנָא לְמַפָּא וּלְבִשְׂלָא וּלְאַטְמָנָא וּלְאַדְלָקָא שְׂרָנָא וּלְמַעְבַּד כָּל צְרָכָנָא מִיּוֹמָא טַבָּא לְשַׁבְּתָא

יא. אם מזכה גם לאחרים, יוסיף: "לָנוּ וּלְפְלוֹנֵי", או "וּלְכָל יִשְׂרָאֵל הַדְּרִים בְּעִיר הַזֹּאת"

יב. אם אינו מבין ארמית יאמר בלשון שמבין: "בְּזָה הָעָרוֹב יְהֵא מְתָר לָנוּ לְאַפּוֹת וּלְבִשְׂל וּלְהַטְמִין וּלְהַדְלִיק נֵר וּלְעֲשׂוֹת כָּל צְרָכֵינוּ מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבְּת לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל הַדְּרִים בְּעִיר הַזֹּאת"

יג. אמירת נוסח זה מעכבת היא, שעיקר התקנה בהנחת העירוב כדי שידע שאסור לבשל מיום טוב לשבת. אבל ברכת העירוב [בא"י אמ"ה אקב"ו וכו'] אינה מעכבת.

יד. כל אדם צריך להניח עירוב בעצמו או ע"י שליח, אבל אסור לאדם לסמוך על העירוב שעושה חברו לעצמו ומזכה לאחרים בלא שמינה אותו שליח. וכן אסור לו לסמוך על עירובו של גדול העיר אף שהוא מזכהו לאחרים. ומ"מ אם שכח - לא מחמת עצלות אלא מתוך טרדתו, או שהוא עם הארץ ואינו יודע איך מערבין, או שחשב שמותר לסמוך על עירובו של גדול הדור - יכול לבשל ביום טוב על סמך עירוב של האחרים.

טו. יזהר להקדים הכנת מאכליו לשבת כדי שיהיו המאכלים ראויים לאכילה גם ביו"ט עצמו, כי יש לחשוש לדעת הראשונים הסוברים שמן התורה אסור לבשל ביו"ט לצורך שבת, והיתר עירוב תבשילין הוא רק משום ששייך לומר הואיל ואם יבואו אורחים יהיה המאכל ראוי ליו"ט עצמו. ואם יבשלו סמוך לחשיכה לא שייך לומר דבר זה. אמנם, בשעת הדחק יש להתיר לבשל גם אם לא יהיו המאכלים ראויים ליו"ט עצמו, כי יש לסמוך על דעת הפוסקים הסוברים שמן התורה צרכי שבת

♦ יו"ט אחרון ♦

יא. מצוה גם על האנשים לקבל תוספת יו"ט.

קריעת ים סוף

יב. יש נוהגים בחצות הלילה לומר בציבור פרשת שירת הים, זכר לקריעת הים בחצות הלילה.

תפילת שחרית

יג. מוציאים שני ספרי תורה ואומרים י"ג מידות.
יד. קוראים ה' קרואים בפרשת בשלח (שמות יג, יז), מפטירין "וידבר דוד" (שמואל-ב כב, א).
טו. בברכת ההפטרה מזכירים יום טוב. יזכור, "אב הרחמים" (גם אם אין אבלים), "אשרי", ואין אומרים פיוט "י-ה א-לי".

תפילת מוסף

טז. תפלת מוסף של יו"ט.
יז. אם יש כהן - ואפילו רק אחד, אומרים "ותערב" לפני "ותחזינה עינינו".
יח. יש מקומות שנוהגים שהכהנים מנגנים ומאריכים במילת "שלום".
יט. שיר של יום, תהילים יח: "למנצח לעבד ה'".

קידוש היום

חלק גדול מהעוגות ברכתן שהכל, ולא מהני לקידוש במקום סעודה

כ. בקידוש היום אומרים "אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם".

שבת אסרו חג - פרשת "אחרי מות"

א. בקבלת שבת אומרים "מזמור שיר ליום השבת" ואין אומרים 'לכו נרננה' ו'במה מדליקין'. מפטירין "הלא כבני כושיים" (עמוס ט, ז - ט, ט"ז). אין מזכירין נפשות וא"א 'אב הרחמים'.
ב. במנחה א"א "צדקתך צדק", ומתחילין לומר פרקי אבות.
ג. מדליקים נרות שבת בזמן ויזהרו שלא לאחר עד השקיעה.
ד. י"א שלום עליכם.

יש לבדוק את הכיסים לפני החג ממוקצה

"יזכור"

א. טוב להדליק נר בעיו"ט לע"נ קרוביו, ויזכירם באמירת "יזכור" לאחר קריאת התורה ביו"ט.
ב. תזכורת לכוון שוב את שעוני השבת לתאורה.
ג. תזכורת לכוון "מצב שבת" במקרר ליומיים.
ד. באם אין לו להבה דלוקה בכיריים במשך החג, יש להשאיר נר 48 שעות מערב יו"ט בכדי להדליק נרות שבת, ושיוכל להדליק להבה בכיריים לשבת אם יש צורך.
ה. כיריים בעלי הצתה אלקטרונית, ידאגו להוציא את התקע לפני שב"ק לצורך הדלקת להבה ביו"ט. (ניתן להדליק אש בכיריים באמצעות גפרור גם כשהתקע בחשמל, אך מומלץ להוציא, חשש שמא ישכח. בימינו רוב ככל הכירים יש להם מערכת הגנה שבהדלקת האש נוצר מעגל של אלקטרומוגנט, ויש פוסקים האוסרים להדליק כירים כאלו ביו"ט. עי' משנ"ב דרשו במילואים סוף כרך ה' מאמרו של הגרש"י גלבר).

נרות לשבת ויו"ט:

1. אסור להדביק נרות שעוה לפמוטים ביו"ט, ולכן יש להכין לפני יו"ט מה שצריך לשבת. ואם לא הכין או שהכין ונפלו, ישים את הנרות בפמוטים אבל לא יהדקם בכח.
2. פתיל צף: המשתמשים ב"פתיל צף", צריכים להכינם לצורך החג (להפריד את המשושים הצפים, לנקבם ולהשחיל את הפתיל בנקב) - לפני החג. ואם לא הכין מקודם, אסור להפריד ולנקב את המשושים אבל מותר להשחיל את הפתילה לנקב.
3. הפתילות וכיוצא בהם שנותרו מיו"ט, יש להוציא ביו"ט באמצעות כלי, כגון כפית וכדו'.
4. כהנים המשתמשים בשמן תרומה להדלקה, אסור להשתמש בו ביו"ט.

דיני החג

1. בהדלקת נרות תברך האשה "להדליק נר של יו"ט", ואין מברכים "שהחיינו", גם לא בקידוש הלילה.

◆ דיני ליל הסדר ◆

"וחוטפין מצה" יש מפרשים "ואוכלים במהרה", ולכן ימהר להתחיל את הסדר (ראה הגה"מ חומ"צ ז, ג, ועיין בשעה"צ תע"ב ב' דיש למהר להספיק לידי "מוציא מצה" בכדי שיראו התינוקות וישאלו).

קדש

או"ח תע"ב), אמנם לדינא די ברוב רביעית, אולם אם אין בדעתו לשתות הרבה, לא יקח כוס גדול (תע"ב מ"ב ס"ק ל"ג).

י. לכתחילה ישתה הרביעית [או רוב רביעית] בבת אחת - גם אם יבלע בפעמיים. אם קשה לו הדבר, יוצא יד"ח גם אם ישתה את הרביעית [או רוב רביעית] בפעמיים. יכוון לקיים 1. קידוש דאורייתא של שבת. 2. קידוש דרבנן של יו"ט. 3. וכן מצות כוס ראשון מארבע כוסות. 4. מצות שמחת יו"ט בשתיית יין בליל הסדר (מן התורה או מדרבנן).

יא. בברכת "שהחיינו" יש לכוון גם על כל מצוות הלילה: א. ד' כוסות. ב. מצה, ג. מרור, ד. סיפור ההגדה ה. אפיקומן.

יב. לפני הקידוש יכוון בדעתו לפטור עוד יין, שאם ישתה שלא בהסיבה יוכל לחזור ולשתות שנית.

יג. צורת ההסבה - יש להשעין את הגוף קצת לצד שמאל על היד, (בצורה שיהיה קשה קצת לאכול ביד שמאל).

יד. את ברכות הקידוש וברכת בפה"ג יברך שלא בהסיבה, אבל כשלוגם יש להסב ולא מועיל ללגום כשהוא מיושב ולבלוע כשהוא מסב. אין מברכים ברכה אחרונה - למרות שעובר הרבה זמן עד הסעודה ועד ברהמ"ז.

טו. בשעת הקידוש כולם יחזיקו את הכוס בידם ויגביה טפח כדין דברים הנאמרים בכוס של ברכה.

טז. שתה שלא בהסיבה, חוזר ושותה שנית. ואם לא היה בדעתו לשתות עוד יין, שאז עליו לברך בפה"ג, אסור לו לחזור ולשתות משום שאז נראה כמוסיף על הכוסות.

יז. יש להיזהר לכתחילה שלא לעשות שינוי מקום בין כוס ראשון עד המוציא - אא"כ משנה מקומו לצורך הסדר והסעודה, או שהיתה דעתו לצאת לחדר השני ורואה מקצת ממקומו הראשון.

א. י"א "שלוש עליכם" אבל אין אומרים 'אשת חיל'.

ב. יקדש רק לאחר צאת הכוכבים.

ג. יסדר הקערה באופן שלא יהיה "מעבירין על המצוות" או כמנהג אבותיו. וראוי להניח את היין לפני המצות, שלא יהיה חשש "אין מעבירין על המצוות" - להקדים יין של כוס שני לאכילת המצות.

ד. אוכלים ביצים לאחר המרור ואין לקלפם לפני הקידוש, דיש לומר שאינו לאלתר.

ה. יש לשטוף את הכוס קודם הקידוש.

1. סדר העדיפות ליין לארבע כוסות: א. יין, ב. מיץ ענבים מהול ביין - וניכר טעם היין, ג. מיץ ענבים, (עבור נשים מיץ ענבים הוא לכתחילה). ד. חמר מדינה - יש אומרים שהוא מיץ פירות טבעי ויעשה שאלת רב. ומי שאינו יכול לשתות כלל יקשיב לעורך הסדר ויצא בשמיעתו מדין שומע כעונה.

2. גודל הגביע: נחלקו הפוסקים אם שיעור רביעית לארבע כוסות הוא בשיעור רביעית של ימינו, כ- 75 סמ"ק (מנהג ירושלים הישן), או 86 סמ"ק כשיטת הגר"ח נאה, או שנכפלו השיעורים ושיעור רביעית הוא 150 סמ"ק. הכרעת המ"ב דבדאורייתא יש להחמיר ובדרבנן ניתן להקל. השנה ליל פסח הוא בשבת קודש וקידוש דאורייתא, לכן בכוס ראשון ראוי להחמיר בשיעור הגדול. ובשאר כוסות שהם מדרבנן ניתן להקל כשיעור הגר"ח נאה, שהוא 86 סמ"ק. ויש מקילים שדי לעורך הסדר בשיעור הגדול, ולשאר המסובים גם כוס ראשון כשיעור הגר"ח נאה.

3. יש לשתות לכתחילה את כל הרביעית, ובדיעבד רוב הרביעית, ומאחר וחיוב השתייה הוא רק מדרבנן, יש להקל גם בקידוש ליל שבת - הגם שעיקרו מדאורייתא - שדי לשתות בפועל את השיעור הקטן.

4. לכתחילה יש לשתות רוב גודל הכוס - אפילו הוא מחזיק כמה רביעיות, לחוש לדעת הרמב"ן (עיין ב"י

ורחץ

הוא לצרכי הסדר (חזו"א, גרשז"א והגר"ש"א). כיוון שהנטילה אינה חובה יש להקל שאינו צריך להסיר את הטבעות (הליכות שלמה).

יח. יש ליטול ידיו ברביעית על כל יד, ולכתחילה שתי פעמים כמו הנטילה לפת, ואין לברך ענט"י.
יט. ראוי שלא לדבר בין הנטילה לברכת בפה"א, אא"כ

כרפס

מברכים בורא פרי האדמה [אחרי הטיבול], ומכוונים לפטור בברכה זאת גם את המרור. כא. אין דין הסיבה בכרפס, אבל ניתן להסב.

כ. לוקחים כרפס בכמות קטנה פחות מכזית, ומטבילים את הכרפס במי מלח. [יש המהדרים לטבל את הכרפס כשהוא אחוז ביד ולא עם מזלג].

יחץ

שוב אין נכון לפורסה קודם הברכה שיש לברך על מצה שלמה (ריטב"א ור"ן). וגם בכדי להראות שהמצה היא מצרכי הסעודה ועונין על הפרוסה דברים הרבה, ועי"ז יראה כמקדש לאכול לאתרו (הגרשז"א). ויש מהדרין שהמצות שיקיימו בהם מצוות אכילת מצה יהיו חצויים בשעה ההגדה.

כב. לחצות את המצה האמצעית לשני חלקים, את החלק הגדול להשאיר בתוך בד לאפיקומן, והחלק הקטן יניח בין שתי המצות, ושתישאר בה כזית - שהוא בערך כגודל שני שלישי של מצת מכונה.
כג. חוצים את המצה לפני 'מגיד', בכדי לקיים את מצות אכילה בפרוסה דווקא, כי אם ימתין עד האכילה

עגיד

כט. דיבור, אכילה ושתייה בזמן ההגדה: משמזגו כוס שני נחלקו הראשונים אם מותר לשתות יין, ופסק השו"ע לאסור כדעת הרמב"ן. אבל לענין שתיית שאר משקים במהלך אמירת ההגדה, וכן לענין אכילה מועטת פחות מכזית באמצע ההגדה, וכן לענין דיבור שלא מענין ההגדה - יש למעט, אבל מותר במקום הצורך. ואם מקדש על היין והמשקין היו לפניו נפטרו מברכה.

ל. מטיפים קצת יין בעשר המכות. יש נוהגים באצבע או בהטיית הכוס, ואם התרוקן הרבה ימלא הכוס.
לא. ברכת "אשר גאלנו" בסוף 'מגיד' - יש להיזהר שלא להפסיק בדיבור בין סיום ההלל לברכת "גאל ישראל", דאולי היא ברכה אחרונה על ההגדה, ואם ידבר לא יוכל לברך.

לב. מברכים על ההגדה ברכת "אשר גאלנו". בשו"ע משמע שיש לאחוז את הכוס מ"לפניך" עד חתימת "גאל ישראל", אולם המנהג כיום בדרך כלל הוא לאחוז רק עד "ונאמר לפניו שירה חדשה הללויה", ואח"כ בברכה עצמה.

לג. מברכים בפה"ג על כוס שני, ושותים בהסיבה, בלא לברך ברכה אחרונה.

כד. מגביהים את המצות ואומרים מ"הא לחמא עניא" עד "מה נשתנה".

כה. מוזגים כוס שני, ושואלים הבנים "מה נשתנה". בלשון הרמב"ם מבואר שאחר ששאל הבן, אומר הקורא אחריו "מה נשתנה" וחוזר על שאלות הבן, ומבאר התשובה מ"עבדים" ועד "בני חורין", ועונה על הטיבול ועל ההסיבה.

כו. מאחר ומטרת הטיבול היא לעורר קושיות ושאלות - "מה נשתנה הלילה הזה", לכן עלינו לבאר ולהסביר את תשובת המגיד: "עבדים היינו", - אבל היום אנו מראים את עצמינו בני חורין, וכך דרך בני חורין לאכול בדרך טיבול ובכמה טיבולים (הגרשז"א).

כז. והחזו"א כתב "רואה הבן לפניו על השולחן שינוי של כולו צלי, והוא שואל, ומשיבין לו שאין זה במקרה אלא יש לעולם מנהיג והוא מפקח על בריותיו וצונו במצוותיו ועל פי צואתו יתברך אנו עושים". (נדפס באבי עזרי ס"ס טהרה).

כח. ואומר כל ההגדה, והעיקר הוא להודות לה' על הגאולה, כי סיפור יצ"מ הוא לא לדעת קורות עם ישראל - אלא להודות על גאולתנו ועל פדות נפשנו (הגרשז"א).

רחצה

ידיו לכרפס, יטמא הידיים בנגיעה בגופו לפני רחצה.

לד. נוטלים ידים כדין לסעודה. כתב הבה"ל שאם יודע שזוהר בשמירת ידיו במשך ההגדה - מאז נטילת

מוציא מצה

נג. הרמ"א כתב שבעל הבית יחלק תמיד כזית בברכת המוציא - או משום שלא יהיה צר עין, או משום שהסעודה תגרר אחרי הכזית הראשון. ולכן כתבו האג"מ והגר"ש"א שגם בפסח יש לחלק מהלח"מ כזית ומהפרוסה כזית לכל אחד מהמסובין.

נד. אכילת פרס - יש לאכול את כזית המצה במשך לא יותר מארבע דקות (וי"א שתי דקות), [ויכול להרטיב מעט המצה במים]. ושיעור הזמן מתחיל מתחילת הבליעה.

נה. הנוצץ שאוכל שני כזיתים אם יכול לאכול שניהם ביחד - בשיעור זמן אחד - עדיף, ואם הדבר קשה לו - יאכל תחילה כזית מהמצה העליונה להמוציא, ואח"כ כזית מהפרוסה למצות מצה. ואם המצה הפרוסה מהודרת יותר יקפיד לא לאכול ביחד שלא יבטל הידור את הרשות, אלא יאכל זה אחר זה. או יאכל תחילה מעט מהעליונה ואח"כ כזית מהפרוסה ושוב יסיים בהשלמת הכזית מהעליונה, או שיאכל משניהם ביחד ויכוון באופן כללי שכוונתו לצאת ידי המצוה באופן הטוב ביותר.

נו. אוכלים את המצה בהסיבה. אם לא הסב, חוזר ואוכל כזית נוסף בהסיבה.

נז. מצוה מן התורה לאכול כזית אחד, והשו"ע כתב לאכול שני זיתים, וכיון דבדאורייתא חוששין לשיעור החזו"א, יש להכפיל את השיעור וכשאוכלים כזית קטן מהלחם משנה וכזית קטן מהפרוסה, יש לו ביחד כזית דאורייתא לקיום המצוה. (מאחר ואין שניהם מדאורייתא אין נוהגים להחמיר כשיטת חזו"א בכזית שני).

לה. לכתחילה יש לאכול 30 גרם. ומי שקשה לו או לקטן יש להקל ב 22.5 גרם.

לו. ראוי להכריז במוציא מצה "מוציא מצה, מרור, כורך" לפני נטילת ידים, בכדי שלא יהיה הפסק בין ברכת "המוציא" לברכת "על אכילת מצה".

לז. "המוציא" ו"על אכילת מצה" - דעת הגרשז"א שראוי יותר שבני הבית יצאו בשמיעת ברכת "על אכילת מצה" מפי בעה"ב - כמו לענין ברכת המוציא.

לח. אוחזים את שלושת המצות ומברכים "המוציא", עוזבים את התחתונה ומברכים "על אכילת מצה".

לט. יכוון בברכת "על אכילת מצה" לפטור גם את הכורך. וצריך לכוון בברכה זו גם את האפיקומן, לצאת ידי שיטות הראשונים הסוברים שבאפיקומן מקיימים מצות אכילת מצה.

לס. בוצע שתי המצות העליונה והפרוסה ביחד. (מי שנוהג כמו הגר"א בוצע את שלושתן ביחד).

לא. מחלקים משניהם כזית מצה לכל אחד מבני הבית. כיום שמצת הנוצץ אינה גדולה דיו, ראוי לחלק למסובין לפני ברכת "המוציא" לאכילת מצה כזית, כדי למעט בהפסק בין ברכת המצות לאכילה, ולאחר ברכת "המוציא" יתן לכל אחד חתיכת מצה מהמצה השלמה שלפניו בשביל לחם משנה.

לב. הנוצץ אוכל שני זיתים בהסיבה, כזית מהמצה העליונה וכזית מהפרוסה. לשאר המסובין די בכזית ומעט מהלחם משנה. ויאכלו תחילה מעט מהלח"מ ואח"כ הכזית ממצה שלפניהם שהיתה פרוסה, ואפשר לאכול תחילה הפרוסה ולסיים בלחם משנה (הגרשז"א).

מרור

נוהגים כולה), ומנערים את החרוסת מהמרור. [נוהגים גם בשבת אין בזה בורר דלפעמים נופל קצת מן המרור ולפעמים נופל קצת מהחרוסת (הגר"ק), או שניעור לא נקרא דרך ברירה].

מח. לכתחילה שיעורו 29 גרם חסה, למי שקשה לו או לקטן 20 גרם.

מט. אין לדבר בין אכילת מצה לאכילת מרור וכורך. מטבילים את המרור בחרוסת (יש נוהגים מקצתה ויש

• דיני ליל הסדר •

טו

נג. את החרוסת יש לעשות עבה, ולפני הטיבול להוסיף יין או מים ולעשותה רכה, [יש להכינה לפני השבת, ואם שכח יעשנה בשבת בשינויים של לישה].

נא. אין מסיבין באכילת המרור.
נב. לאחר הטיבול מברכים "על אכילת מרור", ואוכלים כזית מרור. יש מהדרים לא לערב שני מרורים אפילו יהיה כזית מאחד, שאין אנו בקיאים היום מהו מרור בבירור כמ"ש הח"א.

כורך

כמ"ש בשו"ע - ואינו הפסק. צורת הכריכה היא לא בהכרח מרור בין שתי מצות אלא מצה ועליה מרור יחד. ויש שכתבו דוקא לכרוך שתי מצות וביניהם המרור, וכן המנהג. גם את כורך אוכלים בהסיבה.

נד. אוכלים כזית מצה וכזית מרור לכורך, (12 גרם מצה ו 20 גרם חסה).
נה. לאחר מכן אומרים "זכר למקדש כהלל" (מ"ב והגרשז"א). ומ"מ רבים נוהגים לומר קודם האכילה -

שלחן עורך

נז. אם טועמים מעט מן החרוסת באמצע הסעודה בלא מצה, צריך לברך עליה. [בפה"ע או שהכל].
נט. יין - יש לקבוע את הסעודה על היין (כמו בסימן תקכ"ט), לכן משום כבוד היום ראוי לשתות מעט יין באמצע הסעודה.

נו. נוהגים בקצת מקומות לאכול ביצים, ולכתחילה יאכלו מהביצה שעל הקערה.
נד. לכתחילה יסב כל הסעודה, או לפחות אם אוכל כזית מצה בתוך ארבע דקות, כי יש אומרים שכל כזית מצה שאוכלים בלילה מקיימים מצוה או תוספת מצוה.

צפון

אריכתא היא, אבל אם הפסיק ורוצה לאכול עוד מצה, יש ספק באחרונים אם מצה של רשות מבטלת טעם מצה של חובה. ונהגו להקל בזה וטוב לכוון שהכל המשך של האפיקומן.
נז. זמן חצות - המנהג לחשב את חצות הלילה בדיוק באותה שעה של חצות היום (12:37), ויש מחמירים להקדים זמן מה לפני חצות (הגרשז"א). ואסור לאכול אחריו כלום, אך מותר לשתות מים או סודה לאחר האפיקומן.

נז. בסוף הסעודה אוכלים שני כזיתים מהאפיקומן. לתחילה 22.5 גרם מצה ולמי שקשה לו או לקטן, 12 גרם. אחד - זכר לקרבן פסח, ולא למצה הנאכלת עמו (שיטת הרא"ש). והשני - משום מצה הנאכלת עם הפסח (לדעת הרשב"ם, ב"ח). אם קשה לו לאכול שני כזיתים, יכול לאכול כזית אחד ויכוון לכל שיטה כפי דעתה.
נא. אם רוצה להמשיך לאכול מן המצה בלא הפסק - הרשות בידו, ואפילו לאכול הרבה - דאכילה

ברך

לעיל בפרטי דינים של ברכת המזון (עמ' ח'). ואם שתה את הכוס, חוזר ומברך בהמ"ז על כוס חדשה, ומברך שנית בפה"ג (הגרשז"א) אם שתה בלי הסיבה, אינו חוזר.

ג. כוס שלישי - שטיפה והדחה לכוס. מים אחרונים, ברהמ"ז על כוס שלישי. [ואם לא אכל מצה - יברך ברכה אחרונה על מזון כל שהוא]. מברכים בפה"ג ושותים בהסיבה ולא מברכים ברכה אחרונה.
ד. שכח לומר בבהמ"ז "רצה" או "יעלה ויבוא" ראה

הלל

אומרים "נשמת כל חי" ו"שתבח" עם חתימת הברכה. יאמר הלל בשלושה, כדי שיאמר "הודו" ויענו אחריו "הודו" - וכמו שאומרים בבית הכנסת.

ה. כוס רביעי והלל - מוזגים כוס אליהו הנביא. ואח"כ אומרים "שפוך" וכו'.
ו. אומרים הלל ו"יהללך" בלי חתימת הברכה,

יכול לומר גם עם אשתו ובנותיו. לכתחילה יש לסיים הלל וכוס רביעי לפני חצות.
 20. נשים חייבות בהלל של פסח - או משום שאף הן היו באותו הנס, או משום שתקנו ד' כוסות ותקנו על ההלל.

20. מברכים בפה"ג על כוס רביעי, שותים רביעית שלמה בהסיבה, ומברכים ברכה אחרונה ויש לכוון גם להוציא את הכוס השלישי. אם שתה בלי הסיבה, אינו חוזר.

נרצה

30. קודם לשינת הלילה קוראים קריאת שמע (פרשה ראשונה), ואומרים "בידך אפקיד רוחי" וברכת "המפיל". (רמ"א תפא, ב)

◆ קיצור הלכות חול המועד ◆

מותר. אבל אסור להערים לעשות בכמות מרובה כשיודע שאין צריך לה לחול המועד.
 10. גם תיקון מכשירי אוכל נפש מותרים. ולכן מותרת השחזת סכין, תיקון ברז מים במטבח, תיקון מקרר ותנור. ואפילו במעשה אומן וטירחה מרובה. ומותר לקבל שכר על המלאכה וא"צ לעשותה בשינוי. ואם אפשר בלי מעשה מלאכה אלא להשתמש בכלי כמות שהוא טוב להמנע ממלאכה נוספת.
 1. מותר לחתוך נייר טואלט, וא"צ לקנות נייר חתוך.
 1א. מותר להגעיל כלים אם לא הספיק לפני החג.
 1ב. מכשירים של מכשירי אוכל נפש דינם כשאר צרכי המועד שמותרים רק במעשה הדיוט, כלומר שנעשים בשינוי ולא כדרך שהאומן עושה. למשל אם נשבר השיש, או שצריך לתקן מכונית להעברת אוכל אין להתיר לתקנם במעשה אומן אלא רק בשינוי.
 1ג. צרכי הגוף נחשבים כאוכל נפש, ולכן מותר לעשות כל דבר שהוא לרפואה, אפילו רק מיחושים, ואפילו דברים שהם רק לשמירת הבריאות, כמו ליטול ויטמנים לחזק גופו מותר.
 1ד. מותר לתקן חלון שנשבר, שלא יהיה קר, שדבר זה הוא לצורך הגוף. ומותר גם לתקן תנור חימום או הסקה, ואפילו מעשה אומן.
 10. מותר להחליק שער פאה. וצריך להמנע מסירוק ועיצוב של מעשה אומן.
 10. מותר להסתרק, לקלוע צמות, להתאפר, לסדר גבות, ומותר לאשה ליטול שערות בפנים ובשאר מקומות הגוף. אבל תספורת הראש אסורה גם

א. ימי חול המועד חייבים בשמחה, ואסורים בתענית, וחייבים לכבדם במאכל ובמשתה ובלבישת בגדים מכובדים, ושלא ינהג בהם כמנהג ימי החול. ומברכים איש את רעהו בברכת "מועדים לשמחה".
 ב. מצוה לקבוע כל יום שתי סעודות על לחם, ותהיה מפה פרוסה על השלחן כל ימי חוה"מ.
 ג. יש לכבד את ימי החג והמועד, ולכן צריך להסתפר וליטול את הצפרנים בערב החג, כדי שלא יכנס מנוול לחג. ומצוה זאת על אנשים ונשים. וימי חול המועד אסורים בתספורת, אפילו לא הספיק להסתפר בערב החג, ואפילו היה אנוס.

איסור עשיית מלאכה

ד. חכמים הזהירו מאד להזהר בקדושת ימי חול המועד ולא לנהוג בהם כבימי החול.
 ה. נחלקו הפוסקים אם איסור מלאכה בחול המועד מן התורה או מדברי חכמים. ולדעת רוב הפוסקים עיקר האיסור מן התורה וחכמים קיבלו לבאר את פרטי הדינים.
 1. חכמים התירו לעשות חמשה דברים: א. מלאכת אוכל נפש, ב. דבר האבד, ג. שאר צרכי המועד כאשר הם נעשים במעשה הדיוט, ד. צרכי רבים, ה. פועל שאין לו מה לאכול.
 2. במלאכת אוכל נפש מותרת כל מלאכה שהיא וגם כשהמלאכה היא מלאכת אומן. ומותר לעשותה בלי שינוי, וגם לקבל שכר עליה. וגם מותר לכוון את זמן עשיית המלאכה לחול המועד.
 3. א"צ לצמצם בשיעור עשיית הדברים הצריכים לאוכל נפש, ואם עשה בכמות יתירה ונשאר לו -

- כז. אם נשברה מכונת הכביסה אסור להזמין טכנאי, אם הוא צריך לעשות את התיקון במעשה אומן.
- כח. כתם שנעשה בבגד לפני המועד ושכחו להסירו נחלקו הפוסקים אם מותר לנקותו במועד. אבל אם נתלכלך במועד ואין לו בגד אחר מתאים למועד, מותר. ומותר להבריש כובע ונעליים כיון שמתאבקים תמיד.
- כט. מותר לקפל כביסה ולגהץ כשהדבר הוא לצורך המועד.
- ל. מותר לשטוף את הרצפה ולסחוט את המטלית. ומותר לשפוך את המים גם לחצר שיש בה עשבים, שאיסור זה הוא "פסיק רישיה" ומותר בחוה"מ. ואם יהיה ניכר על ידי הסבון במים שאין כוונתו להשקות מותר גם בשמיטה. ומטעם זה מותר לקצוץ ענפים מן המחובר לצורך סוכתו, ומותר לאכול בגינה ואין איסור מחשש שמא ישקה את העשבים במים.
- לא. מותר לצחצח נעלים גם במשחה אם רוצה ללבשם במועד, שאין זה מעשה אומן, ויש שהחמירו בזה.
- לב. מותר להרוג ג'וקים ושאר חרקים שמצערים למרות שיש בזה מלאכה של נטילת נשמה, שזהו צורך המועד במעשה הדיוט.
- לג. תפירה - מותר לתפור כפתור או לתקן בגד שנקרע, שזה מעשה הדיוט לצורך המועד. אמנם, אשה נקראת "אומן", ולכן תעשה בשינוי. אבל איש מותר לתפור ולתקן כדרכו, ונהגו להחמיר לעשות בשינוי. השינוי צריך שיהיה ניכר בתפירה עצמה ולא רק במעשה התפירה, כלומר שיהיה ניכר באיכות התיקון.
- לד. כתיבה במעשה הדיוט מותרת לצורך המועד, כמו כתיבת איגרת שלומים, ונוהגים לעקם שורה עליונה.
- לה. כתב שאינו של קיימא מותר, ולכן מותר לכתוב על אדים שבחלון, בגיר על הלוח, וכתיבה במחשב. אבל דבר שהוא מעשה אומן אסור גם במחשב (כמו עריכת מצגת או אלבום דיגיטלית).
- לו. מותר להשקות צמחים שילכו לאיבוד, ומותר לקטוף פרחים, אבל יש להזהר שלא לקטוף עלה סתם.
- לז. מותר לתקן אמבטיה או מקלחת בתיקון שהוא מעשה הדיוט, אם אין לו אפשרות אחרת להתרחץ.

- בנשים כמו באנשים, גזירה שלא יכנס למועד מנוול, אא"כ התספורת היא לצניעות.
- יז. מותר להחליק שער פאה. וצריך להמנע מסירוק ועיצוב של מעשה אומן הואיל שאינו בגוף האדם.
- יח. נטילת צפרניים מותרת רק לצורך מצוה, כמו חציצה בנט"י, או אם נטלן לפני החג וגדלו שנית.

צרכי המועד שאינם אוכל נפש

- יט. שאר צרכי המועד מותר לעשותם במעשה הדיוט, או במעשה אומן בשינוי. ואסור לכוון את עשייתם לחול המועד. והמכוון לעשותם בחול המועד אפילו במעשה הדיוט מאבדים ממנו את המלאכה.
- כ. ההיתר לעשות מעשה הדיוט הוא דוקא כשעושה לעצמו או לאחרים בחינם, ומותר לקבל תשלום על מלאכה לאחרים אם התשלום הוא בהבלעה. ולכן מותר לשלם עבור כל שרות אם התשלום כולל גם עבור הוצאות בעד אוכל ודלק וחשמל שאז זה נחשב כתשלום בהבלעה.
- כא. בייבי סיטר מותרת לקבל שכר כי זה כמו אוכל נפש, שזה שמירת הגוף של התינוקות.
- כב. היתר צרכי המועד במעשה הדיוט הוא רק אם מתכוון להשתמש בדבר במועד, כגון תיקון בגד בשינוי לכבוד המועד. ולכן אם יש לו רק בגד שמתבייש לצאת בו, מותר לתקן בגד אחר למועד במעשה הדיוט.

כביסה בחול המועד

- כג. אסור לכבס במועד. ואסור אפילו אין לו אלא חלוק אחד וכבסו לפני המועד. ואפילו בחינם.
- כד. מותר לכבס בגדי תינוקות כיון שמלכלכים הרבה, ומותר גם במכונת כביסה והרבה בבת אחת שזה נחשב כדבר האבד. אבל בגדי ילדים קטנים שדרכם להתלכלך מותר לכבס רק מעט לפי הצורך.
- כה. מגבות מטבח, ממחטות, גרביים וגרבי נילון מותר לכבס לפי הצורך, כמו אם אין לו אחרים להחליף במועד ובדרך כלל מחליף כמה פעמים במשך השבוע. ומותר לתלותם בשמש אם מתייבש יפה בשמש.
- כו. בגד רטוב מותר לסוחטו ולשוטחו בשמש כדי לייבשו, ואין חשש איסור מראית העין כמו בשבת.

מלאכת מצוה ולצורך רבים

נב. מלאכת מצוה - אם המצוה עוברת מותר לעשותה בחול המועד, אפילו אינה צורך המועד, ואם אינה מצוה עוברת ויכול להמתין לאחר החג, עושה אותה לאחרים רק בחינם. וכשהיא לצורך המועד מותר לעשותה בתשלום ויוציא את הרווחים לצורך המועד. למשל, לכתוב מזוזה, לבנות סוכה, לקטוף ערבות, לעשות מעקה לגג, להכין אוכל לסעודת מצוה שנערכת מיד אחרי החג. לעשות ציציות בבגד. להשתדך ולכתוב תנאים. (ויש מחמירים שלא לכתוב שטר תנאים).

נג. ולענין אם מותר לקבל תשלום על מלאכת מצוה, אם היא לצורך המועד מותר ויוציא את הרווחים לצורך המועד. למשל, לכתוב מזוזה, לבנות סוכה, לקטוף ערבות, לעשות מעקה לגג, להכין אוכל לסעודת מצוה שנערכת מיד אחרי החג. לעשות ציציות בבגד. ואם אינה לצורך המועד מותר רק בחינם. ושידוכין מצוה עוברת היא ומותר לקבל עליה שכר, אבל לכתוב שטר תנאים מותר רק בחינם שאינה מצוה עוברת.

נד. מלאכה לצורך רבים מותרת בימי חול המועד, שבימים כאלו הכל בטלים ויכולים לעשות לצרכיהם. ומטעם זה מותר להשתמש בשירותיים ציבוריים כמו בנק ותחבורה ציבורית, למרות שהם עושים מלאכה במעשה אומן. כי בצרכי רבים מותר מעשה אומן כשזה לצורך גוף האדם ולצרכי המועד, או במעשה הדיוט אפילו כשזה לא לצורך גוף האדם, ואפילו שלא לצורך המועד.

דינים נוספים

נה. טירחא גדולה אסורה בחול המועד גם כשאין מעשה מלאכה. ולכן אסור לעבור דירה בימי חול המועד, אא"כ עובר לדירה שלו, שזו שמחה גדולה.

נו. אסור לטלטל דברים כבדים ממקום למקום כשאינו דבר האבד.

נד. צביעה, קשירה, חיתוך לחתיכות קטנות אסורה.

נז. גם לא גזרו על השמעת קול ומותר לנגן בכלי נגינה בחול המועד.

נט. מותר להתיר נדרים בחול המועד.

ודוקא אם נתקלקל במועד או שלא ידע מהקלקול עד המועד. ויש מתירין היום במעשה אומן.

לז. מותר לטייל במועד, אמנם העיקר נקבע לעבודת ה'.

לט. אסור לתקן פקק בחשמל מעשה אומן אא"כ לצורך אוכל נפש או צרכי הגוף כגון לבוילר או תאורה בבית.

מ. דבר האבד מותר לעשותו בחוה"מ בלא שינוי, אבל ימעט בטירחא. ומותר לעשות הדבר ע"י כל פועל בתשלום.

מא. דבר האבד מותר לעשות רק כשלא כיוון עשייתו במועד.

מב. דבר האבד צריך לעשותו בצנעא אם אפשר.

מג. מותר לשלם חובות בימי חול המועד אם יהיה הפסד באיחור התשלום. ולכן מותר לשלם חשבונות חשמל אם יתחייב בריבית פיגורים.

מד. מותר לתקן מנעול בדלת הבית מחשש גניבה.

מה. מותר ללוות כסף במועד אם לא צריך לכתוב שטר כגון שיש עד אחד. ואם א"א בלא כתיבת שטר וזקוק לכסף למועד מותר לכתוב שטר שזה דבר האבד.

מו. מותר לכתוב חידושי תורה אפילו במעשה אומן, שמניעת כתיבתם יכולה לגרום לשכוח וזה דבר האבד.

מז. המוצא מציאה מותר לכתוב מודעה ולהדביקה משום שזה הוא דבר האבד.

מח. מותר להקליט או לצלם תמונות בחול המועד, אם הוא עושה לצורך המועד, או שלא יהיה הזדמנות אחרת שאז זה נחשב לדבר האבד. אבל אסור לפתח תמונות בחול המועד בצורה מקצועית כגון לעשות מצגת.

מט. מסחר אסור בחוה"מ, אא"כ מזדמן רווח גדול.

נ. קניה בחנות - כלים שניכר לצורך המועד, או מוצרי אוכל נפש שניכר לצורך המועד, ירקות דגים, מצות בחוה"מ פסח, מותר לקנותם בהרווחה וא"צ לצמצם, אא"כ כל הכוונה בקניה היא רק לצורך אחרי המועד.

נא. חנויות הלבשה, הנעלה, תכשיטים מותרים למכור לצורך המועד, ודוקא בצינעא, כמו שרק דלת אחת תהיה פתוחה.

♦ הלכות ספירת העומר ♦

ונחלקו הפוסקים אם יכול לצאת במצוה זו ע"י שמיעה מחבירו, מדין שומע כעונה, אם חבירו כיון להוציאו והוא התכוון לצאת בזה. ולכן, לכתחילה בודאי צריך כל אחד לספור בעצמו, אכן בדיעבד אם שמע מחבירו וחברו כיוון להוציאו והוא כיון לצאת בשמיעתו מחברו ידי חובה יחזור ויספור בלא ברכה. מנהג כל ישראל שכל אחד גם מברך לעצמו, ואין סומכין על ברכת הש"ץ. ומ"מ אם יש לו ספק באיזה ענין המצריך אותו לספור בלא ברכה, בודאי נכון שישמע הברכה מאַחַר המברך ויחשוב בדעתו לצאת בברכה אם הוא מחוייב בדבר, שבברכה שמברכים על הספירה לכל הדעות אפשר לצאת בדין שומע כעונה.

ב. נשים פטורות ממצות ספירת העומר, שהיא מצות עשה שהזמן גרמא. ויש שכתבו שכבר קיבלו עליהן הנשים מצוה זו לחובה, וסופרות בברכה. ויש מקומות שאין הנשים סופרות כלל, ויש שצידדו שעכ"פ לא תברכנה משום שיכולות בקלות לטעות ביום אחד.

ג. מברכים וסופרים מעומד, הברכה - משום שכל ברכת המצוות צריכות להאמר לכתחילה במעומד, ובספירה, כי יש לזה אסמכתא ממה שכתוב "מהחל חרמש בקמה", אל תיקרי בקמה אלא בקומה. אמנם בדיעבד אפילו ספר בישיבה יצא.

ד. חצי שעה לפני זמן הספירה, כלומר לפני צאת הכוכבים, אסור להתחיל לאכול לחם או עוגה בשיעור של יותר מכביצה, או לעשות שום מלאכה המתמשכת כמו כביסה ותפירה וכדומה עד שיספור. ואם התחיל לאכול או לעשות מלאכה בהיתר, לפני החצי השעה הסמוכה לצאת הכוכבים, מותר לו להמשיך באכילתו או במלאכתו, וכשיגמור לאכול או מלאכתו יברך ויספור. אבל אם התחיל לאכול או לעשות שום מלאכה בתוך החצי השעה יפסיק ויספור.

א. בליל שני של פסח, אחרי תפילת ערבית, לפני שאומרים עלינו לשבח, מתחילים לספור העומר. וסופרים מיד בתחילת הלילה כדי שיתקיים כמה שיותר מה שכתוב "תמימות תהיינה". ומשעת צאת הכוכבים מותר להתחיל לספור אפילו לא התפלל עדיין תפילת ערבית, רק מקדימים ערבית לספה"ע משום שערבית תדירה יותר. ומ"מ אם שכח לספור בתחילת הלילה הולך וסופר כל הלילה, שכל שלא עבר הלילה עדיין נקרא "תמימות".

ב. הראשונים נחלקו אם "מצוות צריכות כוונה" או לא. ולהלכה אנחנו פוסקים להחמיר ש"מצוות צריכות כוונה". ולכן מי שקיים מצוה ללא כוונה לצאת ידי חובה לא יצא, וצריך לחזור ולקיים המצוה שנית. אמנם, לענין ברכה על המצוה אנו חוששים לסוברים שמצוות אין צריכות כוונה, וכשחוזר לקיים המצוה שנית אינו מברך עליה.

ג. ולכן מי ששואל אותו חבירו בזמן הראוי לספירה, משקיעת החמה ואילך, כמה ימי הספירה בזה הלילה, לא יאמר לו היום כך וכך, שאז יצא כבר ידי המצוה לסוברים שמצוות אין צריכות כוונה ולא יוכל לחזור ולספור בברכה. אלא רק לחזור ולספור הספירה עצמה, ומחוייב לעשות כן. שלעיקר הדין אנחנו פוסקים שמצוות צריכות כוונה, והוא לא כוון לצאת במה שענה לחברו.

ד. ואם רוצה לענות לחברו יכול לענות לו באחד מן האופנים הבאים: א. יאמר לו אתמול היה כך וכך. ב. יאמר לו הספירה של הלילה בלא לומר "היום". ג. יכול לומר לו היום כך וכך, רק יכוון בפירוש שלא לצאת בזה ידי המצוה. ד. אם כבר הגיעו למנין שבועות יכול לומר לו את המנין הכללי, כגון עשרים וחמש, ללא הזכרת "שהם שלושה שבועות וכו'", שמוכח הדבר שמכוון שלא לצאת כיון שסופר באופן שונה.

מצות הספירה

א. מצוה על כל אחד לספור לעצמו, שכתוב "וספרתם לכם", משמע שהמצוה היא על כל יחיד ויחיד.

שכתבו שאף שעיקר המצוה לספור בלילה, מ"מ בדיעבד סופר גם ביום בברכה.

ג. להלכה - אם לא ספר בלילה יספור כל היום, כדעת הפוסקים שבדיעבד ספירת יום עולה, אבל לא יברך על ספירת היום. ואח"כ בלילה הבא ימשיך בספירתו כרגיל. משום שיש כאן ספק ספיקא, שמא ספר כדין, ושמא אין הימים מעכבים זה את זה. אבל אם שכח לספור גם ביום, ונזכר רק בלילה שאחריו, או שנודע לו בלילה שאתמול טעה במנין הספירה וספר ספירה אחרת, שדינו כלא ספר כלל, ממשיך לספור בשאר הימים אבל בלא ברכה. (ונכון שישמע הברכה מאיש אחר ויענה אמן בכונה לצאת ואח"כ יספור בעצמו).

ד. וכל זה אם בודאי שכח לספור יום אחד, אבל אם הוא מסופק אם דילג על יום אחד ולא ספרו, ימשיך לספור בשאר הימים בברכה. שיש בזה ספק ספיקא, שמא לא שכח, ואף אם שכח שמא הלכה היא כאותם הפוסקים שכל יום הוא מצוה בפני עצמו, ואין הימים מעכבים זה את זה. וכן בכל דבר שדינו לחזור ולספור בלא ברכה מחמת ספק ולא חזר, מונה בשאר ימים בברכה.

מנהגי האבלות בספירה

א. בין פסח לשבועות נוהגים מנהגי אבלות על מיתת עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא, ולכן אין מסתפרים לא שערות הראש ולא שערות הזקן חוץ ממה שמעכב האכילה. איסור תספורת הוא בין לאנשים ובין לנשים, אבל מריטת שער הגבות או הריסים מותרת כי אין עליה שם תספורת. וכן מותרת תספורת לצורך מצוה, או שערות היוצאות מהפאה או מהמטפחת. ומותר להסתרק, ליטול צפרנים או להתרחץ בימי הספירה.

ב. נוהגים גם לחנך את הקטנים באיסור התספורת. ויש שנוהגים שלא לספר שערות בניהם הקטנים עד שלוש שנים להולדתם וממתינים עד ל"ג בעומר ומספרים אותם באותו יום ומחנכים אותם אז בהשארות פאות הראש.

ג. אין נושאים נשים בימים אלו, אבל מותר לארס אשה ולעשות סעודת אירוסין, אבל אסור לעשות

אופן הספירה

א. נחלקו הראשונים אם מצות ספירת העומר בזמן הזה היא מן התורה, או שאינה אלא מדרבנן זכר למקדש שהקריבו העומר. ופסק השו"ע שהמצוה היום היא רק מדרבנן.

ב. מן התורה המצוה היא לספור גם ימים וגם שבועות, שכתוב "תספרו חמישים יום", וכתוב "שבעה שבועות תספור לך". ואם לא ספר כן לא יצא. ולכתחילה גם היום גם לסוברים שמצות הספירה רק מדרבנן יש לספור ימים ושבועות. כיצד, ביום הראשון אומר היום יום אחד בעומר עד שמגיע לז' ימים ואז יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד בעומר, וביום ח' יאמר היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד בעומר, וכן עד שיגיע לארבעה עשר יאמר היום ארבעה עשר ימים (יום) שהם שני שבועות בעומר וכו'.

ג. יש אומרים "בעומר" ויש אומרים "לעומר", ודבר זה אינו מעכב אלא לכתחילה לבאר שהוא מונה מיום שהקריבו את העומר והלאה ואם לא אמרו כלל יצא. אבל אם לא אמר "היום", אלא רק יום אחד בעומר לא יצא ידי חובה.

ד. המנהג לומר אחר הספירה יה"ר וכו' שיבנה בהמ"ק וכו'. כלומר, שאנו מתפללים שיבנה בהמ"ק ואז נקיים מצות הבאת העומר כדינה. ויש נוהגים לומר אחר הספירה גם מזמור סז "אלקים יחוננו".

תמימות תהיינה

א. כתוב בתורה "תמימות תהיינה", ונחלקו הראשונים מהו גדר ה"תמימות" בספירת העומר. ויש בזה שתי מחלוקות. מחלוקת אחת לענין חיסור יום בספירה. יש שכתבו שצריך ספירת "שבע שבתות תמימות", ואם החסיר יום אחד ולא ספרו מעכב יום זה את כל המצוה ואינו יכול לספור עוד. ויש ראשונים שכתבו שדין "תמימות" מתקיים בספירת כל יום ויום, אבל אין כל יום מעכב את חברו.

ב. מחלוקת שניה נחלקו הראשונים לענין ספירת לילה וספירת יום. יש שכתבו שכיון שצריך "תמימות" לכל יום אי אפשר לקיים המצוה אלא בספירת הלילה, ואם שכח ולא ספר כל הלילה אין ספירת היום עולה לו, שחסר לו "תמימות" של יום זה. ויש

ברוב ערי ישראל יכולה כל קהילה לנהוג כמנהגה ואין בזה משום לא תתגודדו או חשש מחלוקת. וגם יכול אדם לשנות ממנהג אחד למנהג אחר אך לא באותה שנה עצמה.

י.ד. תענית בה"ב [שני וחמישי ושני] - יש נוהגים להתענות אחר פסח בתחילת חודש אייר וכן אחר סוכות בתחילת חודש חשון ביום שני חמישי ושני, ונקראת תענית בה"ב. טעם תענית זו הוא משום לפי שבחג מתקבצים אנשים ונשים לשמוע הדרשה ונותנים עיניהם אלו באלו, ועוד, שמא מתוך מאכל ומשתה בחג באו לידי עבירה ומתענים לכפרה. היום רוב הציבור אינם מתענים אלא רק אומרים סליחות לתענית זו.

י.ו. פסח שני - יד באייר בזמן שבית המקדש היה קיים מי שלא הקריב קרבן פסח במועדו לפי שהיה טמא או רחוק מירושלים היה חייב להקריב קרבן זה בי"ד באייר, ונקרא יום זה פסח שני, ואינו יום טוב אך אין מתענים בו ומרבים קצת בשמחה, ויש נוהגים לאכול ביום זה מצה.

י.ז. בערב פסח שני - יג באייר במנחה אומרים תחנון וביד באייר - פסח שני א"א תחנון אבל אומרים למנצח.

י.ח. בערב ל"ג בעומר - יז באייר, אין אומרים תחנון במנחה ובל"ג בעומר - יח באייר א"א אומרים תחנון וא"א למנצח.

י.ט. איסור חדש - תבואה חדשה אף שנזרעה לפני פסח אם לא נשרשה קודם ט"ז בניסן שהוא זמן הקרבת העומר אסורה באכילה עד י"ז בניסן של השנה הבאה (ובח"ל עד י"ח בניסן). ואיסור זה נוהג גם בחוץ לארץ ובתבואה של גויים. אך כיון שהוא דבר קשה לכל העולם לכן נהגו להקל בזה בחו"ל ולסמוך על הפוסקים שסוברים שהיום לא נוהג איסור חדש בחו"ל, ובפרט בשדות של נכרים מכמה טעמים. ומ"מ המדקדקים נוהגים להחמיר גם בחו"ל, וכדעת הגר"א. ובארץ ישראל הכל מודים שנוהג איסור זה מן התורה גם היום.

י.טו. איסור חדש מצוי בארץ ישראל בעיקר מחודש מרחשון, שאז מגיע התבואה החדשה מחו"ל לארץ.

ריקודים ומחולות, וכ"ש שאסור לנגן בכלי זמר, וכדלהלן.

י.ז. מותר לעשות סעודת ברית מילה, סעודת פדיון הבן וסעודת בר מצוה בימי ספירת העומר אך ללא ריקודים ומחולות.

י.ח. מוזיקה - ריקודים ומחולות אסורים בימי ספירת העומר, מפסח ועד חג השבועות, חוץ מימי חול המועד. וכן יש להמנע מכל שירה בציבור או שירה המביאה לידי ריקוד ומחול. ומטעם זה נוהגים שלא לשמוע שירים ומנגינות מכלי זמר או ממכשיר הקלטה בימי ספירת העומר אפילו בלא ריקודים ומחולות, ואפילו ביחיד. אבל שירה בפה ביחידות לבד מותרת, וכ"ש בשבת, בפסח ובחול המועד.

י.ט. ברכת שהחיינו מותרת בימי הספירה, אמנם יש נוהגים שלא לברכה בימי הספירה משום שהימים הם ימי פורענות ואין לומר בהם "והגיענו לזמן הזה". ומותר לברך "שהחיינו" בשבתות שבימי הספירה או על פרי שיתקלקל ואינו יכול להמתין עד שבת, או על שאר דבר מצוה כמו ברית מילה ופדיון הבן.

י.א. אם יש צורך בבגד חדש יכול לקנותו וללבושו בימי הספירה, ועדיף להתחיל ללבושו בשבת. ומותר לעבור לדירה חדשה בימי הספירה, וכן לצבוע את הדירה. וכן מותר לקנות כלים חדשים ושאר חפצים חדשים. ויש שנמנעים מדברים אלו בימים אלו.

י.ב. זמן מנהגי האבלות - תלמידי רבי עקיבא מתו רק במשך שלושים ושלושה ימים, ולכן יש שאין נוהגים במנהגי אבלות אלו אלא שלושים ושלושה ימים בלבד. ויש כמה מנהגים בדבר זה. מנהג בני ספרד כדעת מרן השו"ע לנהוג מנהגים אלו ל"ד יום [כי גם ביום הל"ד מתו מקצת מתלמידי ר"ע], מיום שני של פסח עד ל"ד בעומר שהוא י"ט באייר, וכיון שמקצת היום ככולו לכן ביום ל"ד בעומר בבוקר אחר הנץ החמה נגמרים ימי האבילות.

י.ג. ויש שנוהגים מנהגים אלו רק עד ל"ג בעומר [י"ח באייר] בבוקר לאחר הנץ החמה, ויש שהחמירו לנהוג מפסח עד שבועות, או עד ר"ח סיון, או עד ג' ימי הגבלה. וכל אחד ינהג במנהגים אלו כל אחד כפי מנהג מקומו, ובעיר שיש בה כמה קהילות כמו היום

◆ ביעור חמץ – הכשרת וניקיון הבית לפסח ◆

מאד ראוי ליהרר בכמות המים שמשתמשים בניקיון, במיוחד במשקופי הדלתות שפעמים הרבה נפסלות מזוזות בעקבות כך, וכן כלי חשמל כמו מקרר ותנור שנוטים להתקלקל עקב ריבוי מים.

חמץ. אבל כל מה שלא ישתמשו בהם לפסח יכול לסגור אותם בתוך ארון נקי, ולהשכירו לגוי, ומוכרים החמץ שבו. וכותבים על הארון פתק "מכור לגוי". ואז אין צריך לבדוקם. ויש אומרים שבכדי ליפטר מחיוב הבדיקה, צריך שיהיה המקום מושכר לגוי קודם הזמן שמתחייבים בבדיקה וכמו שיבואר בהמשך.

1. הבגדים שישתמשו בהם בפסח צריכים לבער החמץ מהם, ואפשר לכבסם במכונת כביסה (כשהכיסים כלפי חוץ), ואז כל חשש החמץ שבהם מתטנף ואינו ראוי לאכילה. והבגדים שלא כובסו או שהשתמשו בהם בחמץ לאחר שכבר כבסו אותם חייבים לבדוקם, אבל אין חיוב לבדוק ע"י נר, אלא ממששים עם היד בכיסים, ואם יש בהם פירוורים יברישם במברשת וכדו'. אמנם אם יש מקומות שאינם נרגשים במישוש היד צריך לבדוקם לאור הנר או בפנס.

2. ארונות במטבח שמניחים בהם אוכל צונן או כלים מנקה היטב שלא יהיה חמץ בעין, ואם יש בהם חריצים צריך לבדוקם או לטנף החמץ שבהם. ונוהגים לפרוס נייר על המדפים.

3. ארונות ספרים צריכים ניקוי ובדיקה בגובה שיכול להיות שהילדים הניחו בהם חתיכות של חמץ. את הברכונים וכדו' יש להצניע במקום שמוכרים לגוי. ולענין שאר הספרים, יש שרק מנקים את הספרים ולא מביאים אותם לשלחן האכילה. ויש שגם בודקים את הספרים שמשתמשים בהם במשך השנה בחמץ, שמא נפלו בהם פירוורים כשהשתמש בהם בסעודה וכדו' א"כ מקפיד במשך השנה שלא להשתמש בהם בחמץ, או למוכרם לגוי ע"י מחיצה או בארון סגור.

4. כיריים של גז של חמץ, שרוצה להשתמש בהם בפסח, ינקה החצובות וילבן ליבון קל, וכן ילבן ליבון קל את המבערים או שיבערו לזמן מה עד שישרף החמץ שנכנס לנקבים. ועל שאר החלקים

א. נחלקו הראשונים מהו שיעור החמץ שחייבים לבערו מהבית, דעת השו"ע שחמץ שיש בו כזית חייבים לבערו, [א"כ נפסל מאכילת כלב] ואם החמץ הוא פחות מכזית אין צריכים לבערו, א"כ יש כמה חתיכות בכלי באופן שעל פי הדין מצטרפים לכזית. ודעת כמה ראשונים שחייבים לבער גם פחות מכזית חמץ. וכתבו הפוסקים שטעמם משום שחוששים שמא יבוא לאכלו, ולכן אם החמץ הפחות מכזית מטונף קצת, באופן שאין חשש שאדם יבוא לאכלו אין צריך לבערו לכל הדעות.

ב. ולפ"ז בנקיון הבית לפסח צריכים רק להקפיד שלא יהיה מקום שישאר בו כזית חמץ. אבל מקומות שיש שם פחות מכזית וזה מטונף, אין צריך לבער משם את החמץ.

ג. בזמנינו נוהגים רוב הציבור להשתמש לפסח בכלים מיוחדים בלא להצטרך להגעלה. ואין חיוב לנקות כלי החמץ יותר מנקיון רגיל של כל יום, כי אף אם נשאר איזה לכלוך חמץ שקשה להורידו הוא כבר מטונף ואין חשש שיבוא לאכלו ואין צריך לבערו. וגם אם יש חשש שבכמה כלים שמונחים בקופסא אחת יהיה צירוף של כזית שאינו מטונף קצת, מ"מ הרי מנהג העולם למכור כל מה שיש בו חשש חמץ לגוי ומשכירים לו את הארונות שיש שם כלי חמץ.

ד. כל כלי שהשתמשו בו בחמץ אסור להשתמש בפסח אפילו בצונן ללא הכשרה. אמנם, כלי רחיצה וכביסה אפילו בלוע חמץ אין צריך הכשרה. וכל כלי שאין משתמשים בו בפסח צריך לנקותו ולהצניעו בחדר או בארון סגור, ולפחות לכסותם היטב בפינת החדר. ואין צריך למכור את כלי החמץ, ואם דבוק בהם חמץ ואינו יכול לנקותם ימכור החמץ בלבד, ואין נוהגין למכור את הכלים עצמם ולא את הבלוע בכלים.

ה. כל הבגדים והתיקים שהשתמשו בהם בחמץ, ורוצה להשתמש בהם בפסח, צריך לבדוקם שמא יש בהם

יז. שלחן המטבח שמניחים עליו סירים חמים, ומשתמשים בו בפסח בלי כיסוי, צריך להגעילו בכ"ר, ויערה רותחין ויעביר אבן מלובנת. אבל היום שנוהגים לכסות את השלחנות עם שני כיסויים, כגון נייר כסף או נייר ועל זה מפה, קודם שמניחים עליהם דבר חם, מספיק לנקותם עם מטלית וסבון. וכן כל שלחן שהשתמשו בו לחמץ יש לנקותו היטב, שלא ישאר חמץ דבוק בו.

יח. כלי האשפה ינקה אותו היטב. או ישפוך בתוכו חומר שפוגם את החמץ הדבוק, וגם את כף האשפה שוטף היטב ודיו. מטאטא, ינקנו היטב מפירורי החמץ ועדיף לרחוץ בחומר ניקוי. יש נוהגים להשתמש במטאטא חדש לפסח. ואת הישן מניחים במקום המושכר לגוי.

יט. מפות שהשתמשו בהם כל השנה, אם אפשר להרתיחם ברותחין, מותר להשתמש בהם גם לפסח. ומפות "טרלין" שא"א להרתיח ישתמש בהם ע"י כיסוי ניילון. וודאי עדיף להשתמש במפות המיוחדות לפסח.

כ. נקיון השיניים, אם יש לו סתימה ממתכת או כתר או קוביות וכדומה ראוי לא לאכול חמץ חם שהיד סולדת בו 24 שעות לפני זמן איסור אכילת חמץ. דהיינו מיום חמישי בשעה 9:58, לפי שעון קיץ.

כא. שיניים תותבות - יש מהדרים להכין מערכת חדשה לפסח, יש מגעילים במים רותחים מכ"ר או עירוני מכ"ר, ויש שהורו להכשיר ע"י שרייה לזמן מה [כשעה] במים עם מלח מרובה ולשטוף אח"כ במים.

כב. טבעות, יש לנקותם היטב, ולחזור לענדם רק לאחר זמן איסור חמץ. ואם לשו בהם חמץ נכון להגעילים.

כג. התריסים אינם צריכים נקיון לפסח, אבל לפעמים החלק התחתון מתלכלך מחמץ במגע הילדים, ובפרט במסילות מתאסף חמץ, יש לנקותם עם מים וסבון. וכן משחקי הילדים ישטפם וינקם היטב. ואם נשאר שם פירורים כבר נטנפו מהשטיפה.

כד. בזמנינו בדרך כלל אין ברצפה חורים וסדקים המחייבים בדיקה, לכן מספיק לשטוף הרצפה עם מים וחומרי ניקוי, והמים כבר מגיעים לכל מקום.

כה. כדי להקל על בדיקת החמץ, יכולים בזמן הנקיון לפסח לאחר שסיימו לנקות ארון בגדים וכדו' לבדוק עם נר בלילה בלא ברכה או במרפסת לאור היום לראות שאין בו חמץ, וכן מדפים שניקו אפשר

יערה מים רותחים מכלי ראשון. אבל יכול לנקותם היטב ולכסותם בפח או בנייר כסף, בלי להכשירם. י. כיריים של חשמל, פח של שבת, ופלטה של שבת, ינקה אותם היטב וידליקם למשך שעה ואח"כ יכסה בפח או בנייר אלומיניום.

יא. תנור אפיה ראוי להמנע מהכשרתו לפסח, ואם נחוץ הדבר ביותר יעשה שאלת חכם. ואם אינו משתמש בו בפסח ינקו היטב בחומר ניקוי.

יב. הכשרת השיש - כיון שיש לחוש לעירוני חמץ מכלי ראשון, וגם לדבר גוש חמץ חם שנפל שם במשך השנה, צריך להכשירו בכלי ראשון. וזה יעשה ע"י עירוני מכלי ראשון עם אבן מלובנת, או מגהץ חם שאינו מחובר לחשמל, כדי שמי העירוני ירתחו על השיש. ויש להכשיר היטב כל הפינות. וכיון שקשה הדבר לביצוע, וחלק מסוגי השיש היום נהרסים באופן כזה, עדיף לנקות היטב את השיש ולכסותו בכיסוי עבה שלא יעבור חום לשיש מתבשילי הפסח.

יג. כיור שעשוי מחרס או חרסינה א"א להכשיר, ויניחו בתוכו כלי מתכת או פלסטיק. ויזהר שהכיור לא יסתם (שלא תיווצר שאלה של כבוש). כיור שלא ישתמש לאכילה ולשטיפת כלים אין צריך להכשירו אלא רק ינקנו היטב.

יד. את הברזים ינקה היטב ובפרט במקום הידיות והמסננת שלא יהיה שם חמץ בעין. וראוי לערות עליהם ועל הידיות רותחין וגם לפתוח באותו זמן את ברז המים החמים, בפרט אם רוצה להשתמש במים חמים בפסח. את המסננים של הכיורים ראוי להחליף בחדשים לפסח או ילבנם בליבון קל אם חושש מחמץ בעין בחורים. וראוי לשפוך חומר חריף בנקב הכיור לפגום כל חשש חמץ שיש שם. ויש נוהגין להניח בד נקי לסינון המים בפסח.

טו. צריך לנקות היטב את החרסינה שמסביב לשיש ובפרט באזור הכיריים, וראוי לכסותם בדבר מה שלא יהיה מגע בין כלי הפסח לחרסינה.

טז. את המקרר, את תא ההקפאה ואת המקפיא, ינקה יפה שלא יהיה חמץ בעין. ויש לנקות היטב בכפלי הגומי, ואם ישארו לכלוכים שקשה להוציאם כיון שהם מטונפים אין חיוב להוציאם. ולכתחילה ראוי לכסות המדפים כדי שהמאכלים לא יגעו במקרר.

כז. מדיח כלים: קשה להכשיר. יש בפנים חלקים מפלסטיק, ויעשה שאלת רב.
 כח. קומקום נשלף: בדרך כלל אינו חמץ, אא"כ מערים ממנו על דברי חמץ.
 כט. מיחם לשבת: הרבה מחממים עליו חלות ודברי מאפה של חמץ וקשה להכשיר לפסח.

אחר הניקוי למשש עם היד היטב להרגיש שאין בהם פירורים, וליזהר מאז שלא יכנס בו חמץ. ואם יש חורים וסדקים אין לסמוך על הניקוי עם מטלית וכדו' לענין בדיקה, אלא אחר הניקוי יבדקום כדין.
 כו. תמי 4: לא ראוי להשתמש במים החמים אם יש חשש שעירו מהמים שבמכשיר ישירות על חמץ (דייסה וכדומה).

לעילוי נשמת

מרת שרה איטה
 בת הרב שמואל
 פינקל

הרב אליהו מאיר
 בן הרב אברהם שמואל
 פינקל

מרת גיטל
 בת הרב מרדכי
 קרליבך

הרב נפתלי
 בן הרב משה
 קרליבך

ת.נ.צ.ב.ה.